

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων]πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἐκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΙ ΠΑΛΙΟΙ ΕΧΤΡΟΙ ΦΙΛΟΙ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Δημήτρ. Γρ. Καμετούρογλου.

Ἀθήνα

Σαράντα ἀκέρια χρόνια ἐχτρεύονταν οἱ Ταρνανταῖοι ἀπὸ τὸν Μύτικα καὶ οἱ Καλποταῖοι ἀπὸ τὴν Πλαγιά. Δὲν περνοῦσε ἀνοιξη καὶ καλοκαίρι, οὔτε χινόπωρος καὶ χειμῶνας, ποῦ νὰ μὴ ντουφεκιστοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καὶ πολὺ συχνά, μιὰ φορὰ τὸν χρόνον ἢ στὰ δυὸ χρόνια μία φορὰ, τὰ δυὸ τὰ σπίτια Ταρνανταῖοι καὶ Καλποταῖοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ἀνοίγαν σωστὸν πόλεμον, ποῦ βαστοῦσε ἀκέριες ἑβδομάδες.

Ὅταν βρῖσκονταν κανένας Ταρναντάτης σκοτωμένος, ὅλος ὁ Μύτικας καὶ ὅλα τὰ χωριά γύρω ἔλεγον:
— Καλποτάτης τὸν σκότωσε!

Κι' ὅταν βρῖσκονταν κανένας Καλποτάτης σκοτωμένος, πάλε ὅλη ἡ Πλαγιά καὶ ὅλα τὰ χωριά γύρω ἔλεγον:

— Ταρναντάτης τὸν σκότωσε!

Ταρνανταῖοι καὶ Καλποταῖοι εἶταν δυὸ μεγάλες φαμίλλιες ἀπὸ ἐξήντα-ἑβδομήντα νοματαίους ἢ καθεμιά μὲ βιὸ πολὺ, γίδια, πρόβατα, ἀλογοφόραδα, γελάδια, ὁ τόπος γεμάτος, καὶ ἡ καθεμιά ἔβγαζε εἴκοσι ντουφέκια καὶ παραπάνω καὶ τί ντουφέκια! Ἐνα καὶ ἕνα!

Ἡ ἔχτρα εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τιποτένια πράγματα τὴν χρονιά, ποῖγε ἔρθει ὁ Κυβερνήτης στὴν Ἑλλάδα. Μιὰ μέρα, κατὰ διαβόλου συνέργεια, εἶχαν σμίξει στὴν βοσκὴ τὰ πρόβατα τῶν Ταρνανταίων μὲ τὰ πρόβατα τῶν Καλποταίων καὶ ἐκεῖ ποῦ τὰ χώριζαν, ἕνας Ταρναντάτης χτύπησε ἕνα κριάρι τῶν Καλποταίων. Τότε ἕνας Καλποτάτης σήκωσε τὴν ἀγκλύτσα καὶ τὴν ἔγειρε κατακέφαλα στὸν Ταρναντάτη. Ἐκεῖνος τραβήξε τὴν πιστόλα καὶ ὁ Καλποτάτης ἔπεσε καταγῆς ξερὸς καὶ ἀνοίωτος. Ὅσοι Ταρνανταῖοι καὶ Καλποταῖοι βρῖ-

σκονταν ἐκεῖ ἔγειναν στὴν στιγμὴ δυὸ στρατόπεδα, καὶ σκοτώθηκαν δυὸ-τρεῖς ἀπὸ τὸ καθένα, χώρια τοὺς λαβωμένους.

Τὸ κακὸ δούλενε χρόνια. Πάει ὁ Κυβερνήτης καὶ ἦρθε ὁ Ὄθωνας, πάει καὶ ὁ Ὄθωνας καὶ ἦρθε ὁ Γεώργιος καὶ οἱ Ταρνανταῖοι μὲ τοὺς Καλποταῖους βαστοῦσαν συναμεταξύ τους τὸν πόλεμον. Οἱ ἀνακριτᾶδες καὶ οἱ εἰσαγγελέηδες καὶ τὰ δικαστήρια τοῦ Μεσολογίου δὲν μπορούσαν νὰ κάνουν τίποτε. Ἐπιαναν π. χ. ἕνα φρονειᾶ, ἀλλ' οἱ συγγενῆδες τοῦ φονεμένου δὲν κατάθεταν τὴν ἀλήθεια, ὅτι αὐτὸς εἶταν ὁ πραγματικὸς φρονειᾶς, ἀλλ' ἔλεγον ὅτι εἶχε σκοτωθῆ μοναχὸς τοῦ ὁ φονεμένος, ἢ ὅτι τὸν σκότωσαν ἀγνωστοὶ κλέφτες ἀπὸ τὴν Ἠπειρο. Κανένας τους δὲν ἠθέλε τὴν ἐπέμβαση τῆς Ἀρχῆς, ἐπιθυμῶντας νὰ ἐκδικιοῦνται μόνοι τους τοὺς ἐχτροὺς τους, καὶ ὄχι μὲ τὰ δικαστήρια, γιατί θεωροῦνταν ἐντροπὴ ἢ καταφυγὴ στὸ δικαστήριον, γιὰ ὅ,τι δήποτε, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ἐσήμαιναν, ποῦ εἶχαν κόσμον καὶ ἔκαναν φάρα. Τὰ δικαστήρια εἶταν γιὰ τοὺς ἀδυνάτους, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ δὲν εἶταν ἱκανοὶ στὸ ντουφέκι, καὶ αὐτοὶ περιφρονοῦνταν ἀπὸ τὴν λεβέντικη κοινωνία ἐκείνου τοῦ καιροῦ. Σοῦ χροσωποῦσε ἕνας καὶ δὲν σοῦ τῶδινε τὸ χροέος σου; Ρίχνουσιν στὸ βιὸ του, ἀρπαζες ὅ,τι ἠθελες καὶ ἔξοφλοῦσες τὸν λογαριασμὸ μὲ τὴν συντομώτερη διαδικασίαν, ποῦ μπορούσε νὰ γείνη. Σοῦ σκότονε ἕνας ἕνα μέλος τῆς οικογενείας σου; Ρίχνουσιν μὲ τοὺς δικούς σου καὶ τοῦ σκότονε καὶ ἐσὺ ἄλλο ἕνα. Βιὸ γιὰ βιὸ καὶ κεφάλι γιὰ κεφάλι. Ἐτσι, σ' ὅλη τὴν Ἀχαρνανία καὶ τὴν Αἰτωλία βασίλευε ἕνα Πρωτοδικεῖο καὶ αὐτὸ δὲν εἶχε δυνεῖα νὰ κάνη, καὶ καταγέρονταν μόνο μὲ τὴν καταδίωξη τῆς ληστείας, ποῦ εἶταν καὶ αὐτὴ ὄργανο τῶν ἰσχυρῶν οικογενειῶν τοῦ τόπου: Γριβαίων, Ἰσκαίων, Βαρναχωταίων, Στραταίων κλ. καὶ ἐννοεῖται ὅτι δὲν μπορούσε νὰ τῆς κάνη τίποτι;

διότι οί ισχυρές οικογένειες τότε εΐταν ανώτερες τού Νόμου.

Εΐχαν περάσει σαράντα ἀκέρια χρόνια κι' ἡ ἔχτρα μεταξύ Ταρανταίων καὶ Καλποταίων δούλευε μ' ὄλη τὴ δύναμή της, κι' ἀνανεόνονταν κάθε τόσο μὲ νέες συμπλοκὲς καὶ μὲ νέους φόνους.

Κατὰ τὰ 1868, ἔνενα ποῦ ἡ Κρήτη εΐχε σηκώση ἐπανάσταση, τὴν περίφημη ἐπανάσταση τοῦ 1866, ποῦ βάσταξε τρία χρόνια, ὡς τὰ 1869, κι' οἱ σχέσεις Τουρκίας καὶ Ἑλλάδας εΐταν ἄσχημα, ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνηση εΐχε στείλῃ τὸν Στρατό της, μισὸν στὰ θεσσαλικὰ σύνορα, καὶ μισὸν στὰ ἠπειρωτικά. Ὁ Στρατὸς τῶν ἠπειρωτικῶν συνόρων εΐχε τὰ ἱστορικώτερα ὀνόματα ὡς ἀρχηγούς καὶ, ἀξιωματικούς: Τζαβελαίους, Μποτσιαραίους, Γριβαίους, Βαρνακιωταίους, Στραταίους, Ἰσκαίους, Σκυλλοδημαίους, Τσιογγαίους, Γιωταίους, Νταγκλαίους, Σεχαίους, Κατσιογιανναίους, Μακροῖν, Καραϊσκάκη κλ.

Μιά μέρα ἀκούστηκαν ντουφέκια μεταξύ Μύτικα καὶ Πλαγιάς.

— Τί τρέχει;

Ρώτησαν οἱ Ἀρχηγοί.

— Πολεμοῦν (τοὺς εΐπαν) οἱ Ταρανταῖοι μὲ τοὺς Καλποταίους.

— Καὶ γιατί;

— Παλιὰ ἔχτρα, σαράντα χρονῶν.

— Καὶ δὲν βρέθηκε κανεὶς νὰ τοὺς συμφιλίωσῃ, (εΐπε ὁ Δημητράκης Μπότσιαρης, ὁ ἔνδοξος γιὸς τοῦ Νότη), γιὰ νὰ μὴ σκοτόνωνται ἄδικα οἱ ἀνθρώποι;

Ἡ ἰδέα αὐτὴ τοῦ Μπότσιαρη ἄρесе στοὺς ἐντόπιους ἀξιωματικούς Γριβαίους καὶ Ἰσκαίους καὶ βάλθηκαν νὰ συμφιλίωσούν τοὺς παλιούς ἐχτρούς. Ἐπὶ-γαν, τοὺς κατήχησαν, τοὺς συμβούλεψαν, ἔκαναν τέλος ὅ,τι ἔπρεπε γιὰ νὰ τοὺς πείσουν ν' ἀφήσουν τὴν ἔχτρα, ποῦ τοὺς εΐχε φάγει τόσον κόσμον. Οἱ δυὸ ἐχτρωμένες οικογένειες ἀποφάσισαν τότε νὰ πατήσουν τὸν Διάβολο καὶ ν' ἀφήσουν τὴν ἐξολοθρευτὰ ἔχτρα, καὶ γιὰ νὰ ἐξασφαλιστῇ ἡ συμφιλίωσή τους κι' ἡ ἀγάπη τους, ἀποφάσισαν κατὰ τὴν συμβουλὴ τοῦ Δημ. Μπότσιαρη νὰ κάνουν διπλοσυμπεθερία, δηλ. νὰ δώσουν καὶ νὰ πάρουν νύφη μεταξύ τους τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα Ταρανταῖοι καὶ Καλποταῖοι. Ἡ πλειὸ ὄμορφη Ταραντοπούλα ἀρραβωνιάστηκε μὲ τὸ καλύτερο Καλποτόπουλο καὶ τὸ καλύτερο Ταραντόπουλο τὴν πλειὸ ὄμορφη Καλποτοπούλα. Ὁρίστηκε κι' ἡ ἡμέρα τῶν γάμων, ἀνήμερα τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, 21 Μαγιοῦ.

Ἡ συμφιλίωσις κι' ἡ διπλοσυμπεθερία τῶν δυὸ ἐχτρικῶν οικογενειῶν, ποῦ τοὺς χώριζε μισὸς αἰώνας κι' ἑκατὸ τοῦλάχιστον μνήματα σκοτωμένων ἀπὸ τὲς δυὸ μεριές, ἔφτασε ὡς τὸ Βραχώρι κι' ὡς τὸ Μεσολόγγι, κι' ὡς τὸν Νέπαχτο, κι' ὅλος ὁ κόσμος ἀπυ-

ροῦσε πῶς κατωρθώθηκε αὐτὸ τὸ μεγάλο καλό. Τέλος ἦλθε κι' ἡ ἡμέρα τῶν διπλῶν γάμων, ἡ 21 Μαγιοῦ. Τοῦ ἐνὸς γάμου νουνὸς εΐταν ὁ Δημ. Μπότσιαρης καὶ τοῦ ἄλλου ὁ Ἰσκος. Χαρὲς καὶ πανηγύρια. Τὰ δυὸ χωριά Μύτικας καὶ Πλαγιά γιορτοφορεμένα χόρευαν καὶ χαίρονταν. Εΐχε ἀποφασιστῇ νὰ γείνουν κι' οἱ δυὸ γάμοι στὸν Ἀη-Γιώργη, ἓνα μεγάλο ἐξωκκλήσι, ποῦ εΐταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ χωριά, κι' ἔτσι νὰ παρευρεθοῦν καὶ οἱ δυὸ οἱ συμφιλωμένες καὶ διπλοσυμπεθερεμένες οικογένειες σ' ἓνα μέρος. Πραγματικῶς τὴν ἴδια ὥρα ἔφθασαν οἱ Ταρανταῖοι μ' ὅλον τὸν Μύτικα κι' οἱ Καλποταῖοι μ' ὄλην τὴν Πλαγιά μὲ τοὺς παπᾶδες καὶ μὲ τοὺς νουνούς καὶ πολλοὺς ἀξιωματικούς κι' ὀπλίτες στὸν Ἀη-Γιώργη, ὅπου πενήντα κριάρια στρεφογύριζαν στὲς ψησταριές. Διακρίνονταν τὰ κανίσκια τῶν νουνούν, δυὸ πελώρια κριάρια κοκκινοβαμμένα, καὶ τὰ χρυσοστόλιστα στεφάνια ποῦ τὰ εΐχαν φερμένα ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Τέτοιον γάμο καὶ τέτοιο πανηγύρι καὶ τέτοια κοσμοσύναξη δὲν εΐχε ἰδεῖ ποτὲ ἐκεῖνος ὁ τόπος!

Κατὰ τὰ συνηθισμένα ἔπρεπε νὰ γιωρατίσουν πρῶτα κι' ὕστερα νὰ γείνουν τὰ στεφανώματα. Μιά μεγάλη ἔκταση γύρα-γύρα στὴν ἐκκλησιὰ εΐχε στρωθῇ μὲ μικρὲς φυλωμένες κλάρες, καὶ στὴν στιγμὴ τὰ πενήντα κριάρια μὲ τὰ πενήντα κουκουρέτσια λειανίστηκαν κι' ἀποθέθηκαν γραμμὴ στὸ κλαροστρωμένο ἀπέραντο τραπέζι κι' ὅλος ὁ κόσμος κάθησε νὰ φάγῃ, καὶ νὰ εὐχηθῇ ζωὴ καὶ καλὴ προκοπὴ στοὺς δυὸ γαμπρούς καὶ στὲς δυὸ νυφᾶδες, ἀγάπη αἰώνια στὲς δυὸ διπλοσυμπεθερεμένες οικογένειες. Στὸ κεφαλοτράπεζο κάθησαν οἱ παπᾶδες, οἱ νουνοί, κι' οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δυὸ οικογενειῶν. Βλογώντας οἱ παπᾶδες ἐκεῖνο τὸ ἀπέραντο τραπέζι, ἄρχισαν τὰ σταυροκοπήματα κι' οἱ ἐγκάρδιες εὐχὲς, κι' ἀμέσως τὸ φαγητό. Χαρὰ κι' εὐθυμία κι' ἀγάπη βασιλεύε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, ὅταν, κατὰ διαβόλου συνέργεια, ἓνα κοριτσάκι Ταραντάτικο, παίζοντας, ἀνέβηκε σ' ἓνα δεντράκι, ποῦ εΐταν κρεμασμένα τέσσερα-πέντε ντουφέκια, καὶ καμάρονε μὲ τὸ κατόρθωμά του. Ἀξαφνα σπάξει τὸ κλωνάρι, ποῦ εΐταν κρεμασμένα τὰ ντουφέκια, καὶ κορίτσι καὶ ντουφέκια ἔπεσαν κάτω. Ἐνα ντουφέκι πῆρε φωτιὰ καὶ σκοτόνεται ἓνας Καλποτάτης! Ἄλλος Καλποτάτης, βρισκόμενος κοντὰ βγάζει ἀμέσως τὴν πιστόλα του καὶ σκοτώνει τὸν πλειὸ σιματινὸ του Ταραντάτη!

Οἱ δυὸ οικογένειες ἔγειναν στὴν στιγμὴ δυὸ ἐχθρικά στρατόπεδα πάλε, ἀλλ' οἱ παρευρισκόμενοι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ στρατιῶτες μπήκαν στὴν μέση καὶ δὲν ἄφηναν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ φονικὸ ἔργο, ἔργο σαράντα ἀκέρων χρόνων. Φυσικὰ οἱ δυὸ γάμοι χάλασαν, κι' οἱ διαμαχόμενες οικογένειες τραβήχτηκαν καθεμιὰ στὸ χωριὸ της, κι' ἐσχηματί-

στηκε ἡ ἰδέα ὅτι εΐταν γραμμένο αὐτὲς οἱ δυὸ οικογένειες νὰ μὴν ἀγαπήσουν ποτέ. Καὶ πραγματικῶς δὲν ἀγάπησαν, κι' ὕστερα ἀπὸ ἄλλα 20 χρόνια, ὁ τελευταῖος Ταραντάτης κι' ὁ τελευταῖος Καλποτάτης ἦρθαν στὰ χέρια ἐκεῖ στὴν ἴδιαν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀη-Γεωργιοῦ, καὶ μὲ τὰ σπαθιά γυμνὰ σκοτώθηκαν καὶ σωριάστηκαν ὁ ἓνας ἀπάνω στὸν ἄλλον. Ἐτσι ἔγεινε μολόγημα, σ' ὅλον τὸν τόπο ὅτι κι' ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ γένουν φίλοι οἱ παλιοὶ ἐχτροί!

Χ. Χρηστοβασιλῆς.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΉ

ΣΤΟ ΛΕΟΝΑΡΔΟ ΝΤΕ ΒΙΝΤΣΙ

Τὸ Μιλάνον μᾶς συγκινεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη Ἰταλικὴ πόλη. Ἐδῶ ἀνεδείχθη ὁ Στένταλ. Τὸ εΐχε ἀγαπήσει δὲ τότε πολὺ, ὥστε ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ διειρενέται ἓνα ἐπιτάφιο σὸν καὶ τοῦτον: «Πολίτης τοῦ Μιλάνου». Μὰ γιὰ νὰ μιλήσῃ κανεὶς γιὰ τὸ Στένταλ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσῃ καὶ τὸ κακορίζικο λιμάνι τῆς Τοιβίτα-Βέκιας, ὅπου τριάντα χρόνια στὴ σειρά ἔσχερε τὸ ἀπόπληκτο σῶμα του καὶ δὲν εΐχε ἄλλη διασκέδαση παρὰ μιὰ κουβέντα κάθε βράδι, μεταξύ τῶν ὀκτιῶ καὶ ἐνά, στὸ μαγαζὶ τοῦ μονάκριβου βιβλιοπώλη τοῦ τόπου. Ἄλλὰ δὲν πρόκειται τώρα γιὰ τὸν Στένταλ. Ἦθελα ἀπλούστατα νὰ σᾶς προσφέρω μερικὲς μου ἐντυπώσεις ἀπὸ μιὰ ἐπίσκεψιν στὸ Λεονάρντο ντε Βίντσι.

Τὸ ἔργον τοῦ Λεονάρντου στὸ Μιλάνον, ὅπως καὶ στὲς ἄλλες Ἰταλικὲς πόλεις, δὲν εἶναι ἄφθονο. Χειρόγραφα, σκίτσα, ἡ θανασιὰ τοιοχογραφία τοῦ «Μυστικοῦ Δείπνου» ποῦ ἡ ἐμορφιά της καὶ στὸ Θεὸ ἀκόμη ἀρέσει, ἀφοῦ δὲν κατεστράφη στὸ πῆγμα τῶν στρατιωτικῶν, ποῦ τὴν ξέγρασαν, καὶ τῶν ζωγράφων ποῦ προσπάθησαν μὲ πασαλίματα νὰ τὴν διορθώσουν, καὶ ἄλλα ὠραῖα ἔργα, ποῦ ἄφηκε μισοτελειωμένα, νὰ ἀποτελειώσουν οἱ μαθηταὶ του. Ἰδοὺ τί μπορεῖ κανεὶς νὰ μεϊετήσῃ εἰς Πιλάνο ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου ζωγράφου. Ἡ δόξα του ποῦ μᾶς προσφέρει ἓνα ἀπὸ τὰ πῶ ἐκπληκτικὰ θέματα, ἐπάνω στὰ ὅποια μποροῦν νὰ διειροσπλήσουν οἱ φιλόδοξοι καὶ οἱ αἰσθητικοί, φτάνουν μερικὲς γραμμὲς νὰ τὴν καταστήσουν χειροπιαστή. Διαβλέπουμε μόλις ἐκεῖνο ποῦ δημιουργήσῃ κ' ἐκεῖνο ποῦ θέλησε νὰ δημιουργήσῃ.

Μ' ὄλα ταῦτα εἶναι καθήκον μας νὰ τὸν χαιροτήσουμε ὡς ἓνα πρίγκηπα τῆς τέχνης. Τὸν καταλαμβάνει κανεὶς περισσότερο μὲ τὴ σκέψιν παρὰ μὲ τὰ μάτια. Καὶ στὸ Μιλάνο ἀκριβῶς, ποῦ σκέφτηκε τόσο πολὺ, ἀνακαλύπτει κανεὶς τὸν κόμπο τοῦ αἰγματος ποῦ κρύπτει τὴ μεγαλοφυΐα του.

Στὲς ὁδηγίες ποῦ μᾶς ἀφήκε στὰ περὶ ζωγραφικῆς βιβλία του καὶ στὲς διορθώσεις ποῦ ἐπέφεραν στὸν «Μυστικὸ Δείπνο», μαρτυροῦμε τὴν ἐμορφιά ποῦ γύρευε πάντα πηγμένη στὴ σκιά, ὅπως στὴν ὑποδέσση μεγαλοφυΐα τῶν μαθητῶν του ξαναβρίσκουμε τὴν κατεύθυνση τῆς τέχνης ποῦ ἐδίδαξε.

Ἐδφύνα μοναδικὴ ὡς κέντρον καὶ ὡς ἔκτασις ὁ Βίντσι παρουσιάζεται μπροστὶ μας ὡς μεγάλος διειροπόλος καὶ ὡς μεγάλος σαγηνευτής. Αἱ μελέται του εἶναι βαθιές καὶ προσλαμβάνουν παγκόσμιον χαρακτῆρα.

Ἐπῆρξε μεταξύ ἄλλων καὶ τέλειος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Ἐξελιχθῆ μέσα ἀπὸ τὸ χαριτωμένο αἶμα του φυσικῶτατα, ἀκολουθώντας τὴ φυσικὴ ὁρμὴ του.

Μᾶς φαίνεται παράδοξο πῶς τόσα ἀντίθετα χαρίσματα, φρασμένα μάλιστα σὲ τέτοιον τελειότητος σημεῖο, βρέθησαν στὸν ἴδιο ἄνθρωπο. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ διχοτόμησις τῆς ὑποστάσεώς του εἶναι ἐκεῖνη ποῦ φωτίζει τὸ χαμόγελο ὄλων τῶν προσώπων, ποῦ δημιουργήσῃ αὐτὸ τὸ χαμόγελο, ποῦ ὁ χρόνος διαρκῶς σκεπάζει μὲ τὸν πέπλο τοῦ μυστηρίου καὶ ποῦ φάνηκε ἀπὸ τὴν πρώτη του στιγμὴ ὡς ἀνεξήγητο!

Τὸ βέβαιο εἶναι ποῦ δὲ ζωγράφιζε παρὰ μόνο τὴν δικιά του περίπλοκην ψυχὴ.

Ἀὲ θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ βρῶ τὰ κατάλληλα ἐπίθετα γιὰ νὰ σᾶς μεταδώσω αὐτὴ τὴ συγκρούση τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων ποῦ γεννοῦν τὸν σπινθῆρα ἀπ' ὅπου ἀναλύει ἡ μυστηριώδης μεγαλοφυΐα τοῦ Βίντσι, ποῦ τόσοι μεγάλοι τεχνῖται προσπάθησαν τοῦ γάκου νὰ μαρτυρῶσούν τὴν Ἀμβροσιανὴ καὶ στὸ Μπρερά, στὲς μικρὲς γραμμὲς τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν του.

Προτιμῶ νὰ μεταφέρω ἐκεῖνο ποῦ μ' ἔλεγε μὲ μιὰ δύναμη πρωτοφανῆ, μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὲς ψυχῆς (ἀγῶρι, κορίτσι;) μὲ σκορπιζμένα τὰ μαλλιά στοὺς ὤμους, ψυχὴ φιλήδονη, μὲ λεπτὰ χεῖλια, μεγάλα μάτια, καὶ μιὰ θεϊκὴ χαρὰ ποῦ ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ πρόσωπό της — ἐκεῖνο ποῦ μὲ ἐπανάλαβε ἓνα ἄλλο, σκίτσο λαορευτῆς γυναίκας, μὲ κατεβασμένα τὰ ματωτοῦναρα, μὲ μιὰ σοβαρότητα κοροϊδιάρικη σχεδὸν — ἐκεῖνο ποῦ μὲ εἶπαν ὅλες.

— Γιατὶ γιωρίζουμε τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τὴν πορεία τῶν παθῶν, καμμιὰ ἀπὸ τὲς ἀδυναμίες σας δὲν μᾶς ἐκπλήττει, καμμιὰ ὕψη σας δὲν μᾶς προσβάλλει, κανεῖας ἀπὸ τοὺς ὑγκούς σας περὶ αἰωνίας ἀγάπης δὲν μᾶς συγκινεῖ. . . Καὶ αὐτὴ ἡ διαύγειά μας δὲν μᾶς φέρνει καμμιὰ λύπη. . . Χαιρόμαστε νὰ βλέπουμε τὸν κόπο ποῦ πῆρνε γιὰ νὰ τοῦσῃς ἐκεῖνο ποῦ μ' ἐδιειφῆρε.

Ἰδοὺ τί λέγει τὸ χαμόγελο ποῦ σκεπτῶσῃ εἰς τὰ ἔργα του ὁ Λεονάρντο. Ὁ Γκαῖτε θὰ τὸ ἐπαναλήθῃ

αργότερα. Με άπειρες διαφορές αιώων και φυλής θά μοιάζει μιά από τις δυνατώτερες εντυπώσεις, που μιάς αφήνουν οι δύο Φάουστ.

Ο Βίντσι θά ευχαριστήσει όλες τις απαιτήσεις του στο πεδίο της σκέψης, χωρίς να στρέψει στις ήδονικές απολαύσεις. Η ευφύια του κάποτε έπαναστατούσε. Τα νεύρα του όμως ποτέ. Οι σύγχρονοι του τον ένοιωσαν. Ο Λομιάζο τον ονομάζει Προμηθέα. Έμφανίζεται στους συγχρόνους του ως ο άνθρωπος που τὰ ξέρει όλα. Το βέβαιον είναι πως γνώριζε τὰ μουσικά της ζωής. Αυτό φαίνεται λαμπρά στο άριστοούργημά του. Πόσο θά κουράστηκε για τὰ μελετήση αυτό το κεφάλι του Χριστού, που είναι το Κέντρον και η Ζωή του «Μουσικού Δείπνου!».

Για μερικούς αυτό το θεικό κεφάλι ένοσάζωνει την ανθρώπινη συνείδηση. Θέλω να πω πως αυτή η μορφή που βλέπουμε τόσο άφωσιωμένη στην έσωτερική ζωή της, είναι η εξιδανίκευση του ψυχολόγου του Έγώ, είναι το πνεύμα που ζή αποκλειστικώς στον έσωτερικό του κόσμο, αδιάφορο στη ζωή που ξετυλίγεται γύρω χωρίς σημασία.

Τώρα πως κατώρθωσε ένας άνθρωπος του δεκάτου πέμπτου αιώος να δημιουργήσει μιά τέτοια ιδανική έμορφή μέσα στα φιλήδονα σαλόνια των άριστοκρατικών σπιτιών της Ιταλίας, ιδού το θαύμα! Δεν έφτασε όμως μονομιάς. Πρέπει να δή κανείς στο Περσά τή μελέτη του, με κόκκινο μολύβι, της κεφαλής του Χριστού. Έδώ ο όνειροπόλος έχει μελωχολικό ύφος. Η ύποταγή, η έγκαρτέρηση ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του. Πουθενά διπλή προσωπικότης, ούτε έσωτερική υπερεφάνεια.

Αυτός ο Χριστός μοιάζει λιγάκι σαν αδελφός του Αποστόλου Ιωάννου, που βλέπουμε στο «Μουσικό Δείπνο», και που δεν είναι παρ' ένας παρθένος, ένας άπλός. Στην όριστική τοιχογραφία όμως ο Χριστός είναι αλλαγμένος. Η ύψηλή διανοητικότης αναλαμβάνει στο ώχρό πρόσωπο και οι δώδεκα κοινοί που την περιτριγυρίζουν με τις βίαιες στάσεις των και τὰ άγρια πρόσωπα αντιτίθενται θανάσια με την υπέροχη γαλήνη του. Και τους λέγει

— Η προδοσία θά έλθη από σας, ω φίλοι μου! Αυτό όμως καθόλου δεν με εκκλήτει. γιατί καταλαβαίνω τὰ ελατήρια που θά παρορμήσουν τον ένοχο στην πράξη του, και προμαντεύω την τιμωρία του. Άς είναι βέβαιος ότι από τώρα τον συγχωρώ. Έξ άλλου για να αναδειχθώ, αυτό ήτο απαραίτητον. Το Πθικόν μεγαλείον δημιουργείται με τὰ χαμηλά και κοινά επεισόδια που έχει να υπερπηδήση

Είναι φωτεινό το χρώμα του Βίντσι και τὰ πλάσματα της δημιουργίας του χαριτωμένα.

Γιατί όμως με κατέχει μιά επίμονη μελαγχολία στην επιστροφή μου από το προσκύνημα στο Ναό

του Καλλιτέχνη; Τίποτε δεν μιάς συνθλίβει πιώτερο από το να παρακολουθούμε το έργο ενός αναλυτού. Βλέπουμε πως η ζωή του περιγ' μέσα από στεναχώριες, πως ένα τριμούλιασμα τον συγκλονίζει διαρκώς. Έδυνημένοι είναι οι μεγάλοι ζωγράφοι της Βενετίας που ζωγράφιζαν αδιάκοπα χωρίς να μαλλώσουν με τον εαυτό τους. Άλλά τι άγωνία για ένα τεχνίτη που έχει χωρίσει το άιτρομο του σε δύο, από τὰ όποια το ένα δημιουργεί, ενώ το άλλο σκύφει για να κινή το έργο που γεννιέται.

Συλλογίστηκα πολλές φορές με τί συγκίνηση η Βεατρίκη παρουσιάστηκε στο Καθαρήρω, στο Δάντη. Ένας Θεός ξέρει πως ζητούσε να την εύρη ο άγαπητός της. Έπὶ τέλους την ξανάβρισκε' είναι μπροστά της γεμάτος σεβασμό. Πόσο είχε αλλάξει η Βεατρίκη! Από άπλο κοριτσάκι έγινε τώρα σύντροφος θείων προσώπων! Και όμως μέσα στη δόξα που την τριγυρόυσε, μιά κρυφή άγωνία την βασάνιζε, και συλλογιούνταν.

— Αν μ' εύρη ολιγώτερο ώραία!

Αυτή άκριβώς η περίσταση με βοηθεί να ριψώσω την εξαιρετική ζωή ενός ψυχολόγου, του όποιου το άιτρομο χωρίζεται σε δύο. Παίζεται διαρκώς μέσα στο είναι του το δράμα του Δάντη με τή Βεατρίκη. Το χαμόγελο των είναι πάντα περιφρονητικό όπως του Βίντσι, άπαντισμένο από τις δυνατές έσωτερικές συγκινήσεις, περιφρονητικό και έπεικές μαζί, γιατί η έξωτερική ζωή τους φαίνεται ένα τίποτε μπρος στα βάθη τὰ ανεξερεύνητα του είναι των, που διαρκώς παρατηρούν.

(Π. Νεβάδας)

Μωρίς Μπαρρές.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΕΘΑΜΕΝΩΝ (Novalis)

Τις ήσυχες γιορτές μας ως γκωμιάζουν, τὰ περιθώλια μας, τὰ καμαρόνια, τὰ βολεμένα σπιτικά μας σκεύη, και τὸ έχει μας και τὰ καλά. Νέοι σύντροφοι όλημέρα μιάς κοπιάζουν, άλλοι νωρίς κι άλλοι-ν-άργα, χορεύει καινούργια φλόγα ζωής πα στα καμίνια έτοῦτα τὰ πλατιά, παντοτινά.

Και χιλιαδὺ όριστόλιστα δοχεία, που άλλοτες πλήθια δάκρυα τὰ ποτίσαν, δαχτυλίδια χρυσά, σπαθιά, σπειρούνια, τὰ χουμ' έδω άποθηγεμένα.

Άριθμητα τζοβαίρια και πετράδια ξέρουμ' έμεις στα βαθουλά σκοτάδια, άμέτρητα είν' τὰ πλούτη μας, και στ' άδεια θά κόπιαζες κι' αν μέτραες όλον ένα.

Τέκνα των χρόνων των ξεχασμένων, ήρωες εποχών προπερασμένων, πνέματα γιγαντένια απ' άστρων χώρες, παράξενα συντροφιαστοί, τεχνίτες σοβαροί, με χάρη κόρες, παιδάκια και πολύχρονοι άσπροι γέροι, στον άρχαίο κόσμο κατοικούν, στα μέρη αυτά, μαζί σε κύκλο καθιστοί

Ποτές κανέναν δεν παραπονιέται, κανείς να φύγει δεν αποθυμάει, άμα μιά στις ολόγιμες καθίσει τις τράπεζές μας, με χαρά. Πια καμιά κλάψα έδω δεν άγριέται, καμιά πληγή στο μάτι δε χτυπάει, δάκρυα κανείς δεν έχει να σφουγγίσει, αδιάκοπα η κλεψύδρα προχωρά.

Βαθιαγγιμένο απ' άγια καλωσύνη και βυθισμένο σ' ευλογίας σημάδια στέκει, των ουρανών, και χάρες χύνει άνέφελο, τὸ γαλανό. Ρούχα μακρνανεμίζοντας τραβούνε έμιας μέσ' σ' άνοιξιάτικα λιβάδια, ποτές σ' αυτή τη χώρα δε φυσούνε πνοές απ' άγέρι κρυδ και τσουχερό.

Γλυκύτατα του μεσονύχτιου μάγια, κρυφών δυνάμεων ήσυχα σπιράγια, ήδονές παιγνιδιών αιγιματίσιων, μονάχα έμεις σας ξέρουμε. Τώρα είμαστε σε σύνορο αίθερίσιο, σε ρέμα, σε λιγάκι, πλημμυρούμε, κατόπι σε σταγόνες άνελούμε, που και παλίρροια έμεις να φέρουμε.

Σ' έμιας πρώτα η άγάπη έγινε ζήση: κατάβαθα, καθώς και τὰ στοιχεία, σμίγουμ' έμεις της ύταξης τις βούσες καρδιά άνελώντας με καρδιά. Χωρίζονται ποθώντας πάντα οι βρύσες κι' ο πόλεμος που κάμουν τὰ στοιχεία, η πιο άψηλή είναι της άγάπης ζήση και της καρδιάς η ολόβαθη καρδιά.

Γλυκό έρωτόκλωσμα σιγαλών πόθων άκούμε μόνο, με μακάρια μάτια

τηρούμε πάντα, δε γενούμαστε άλλο τίποτε παρ' στόμα και φίλι. Το κάθε τι που άγγίζουμ' έμεις τώρα, σ' άρσίζικα μπαλασαμοκάκια γίνεται, γίνεται σ' άπαλά τρυφερά στήθια, θυμά ήδονής όρημητικής.

Βλασταίνει, άνθίζει ο πόθος να ένωθοῦμε σφιχτά, σφιχτά μ' εκείνον π' άγαποῦμε, πάντα, βαθιά μας να τότε δεχτοῦμε να γίνουμ' ένα έμεις κι' αυτός. Τη δίψα στρέγοντας που τον βαστάει μέσα στη ροή να λιώνει και να πάει, στ' άπόμακρα πόρεια να ζητάει, στ' άπόμακρα μονάχα μοναχός.

Έτσι σ' άπόλαψη τρανή κι' άγάπη βρισκούμαστε για πάντα βουτηγμένοι, άφόντας η άγρια σπίθα, η ταραγμένη του κόσμου εκείνου έχει σθησει. Άφόντας ο σωρός έχει σφαλλξει κ' η νεκρική πυρά σπιθοβολήσει, κ' έτσι έχει ιδεί η ψυχούλα ν' άνελήσει η ύψη της Γης, τρεμουλιαστή.

Μνήμης εικόνες με τὸ μάγεμά τους, με ταραχές γλυκές μελαγχολία ίερή, βαθιά μας φέραν τὸ ήχημά τους και μιά δροσίζουν τον καημό. Έχει πληγές που ολόένα φέρουν πόνο, μιά πίκρα κατοικεί βαθιά και θεία σ' όλων μας τις καρδιές και σ' ένα μόνο όλους μιάς άνελει κυματισμό.

Και στον κυματισμόν αυτόνε μέσα μ' άπόκρυφο έναν τρόπο κολυμποῦμε, μέσ' στης ζωής τον ωκεανό που πάει ίσα, βαθιά προς τὸ Θεό. Και πάλε απ' τὰ εγκάρδια του τὰ μέσα πίσω στον κύκλο μας πλειό γυροῦμε, κ' ιδού του άγώνα του τρανοῦ βουτάει τὸ πνεύμα μέσ' στη δίμη μας έδω.

Τις χουσές άλυσίδες σας τινάξτε, με τὰ ρουμπίνια και με τὰ σμαράγδια, τὰ όρια γυαλιτερά θηλυκατήρια, στράφα κι' άντήχημα μαζί. Άπ' τις στρωμένες του ύγρου βόθρου πετάξτε, από τους τάφους κι' από τὰ ρημάδια, στη μυθική χώρα με σχέδια μύρια, στα μιάουλα οι ράνιο-ν-έχοντας ροδί.

Οι άθροῦποι να γνωρίζαν ως μπορούσαν, που μέλλουν σύντροφοί μας να γενοῦνε,

πώς έχουμε με τη χαρά φροντίδα
την κάθεμιά τους εκείνων·
με θρίαμβο τὸ κορμί στη Γῆ θὰ δίδαν,
τ' ὄχρὸ εἶναι με χαρὰ θὰ παρατοῦσαν,—
ὦ ναί, οἱ χρόνιες γοργὰ γοργὰ περνοῦνε,
σύντομα ἐλάτε, ἀγαπαμένοι, ἐδῶ.

Μόνο τῆς Γῆς τὸ Πνέμα ἡμᾶς βοηθῆτε
νὰ δέσουμε, τὸ νόημα τοῦ θανάτου
μάθετε νὰ κρατεῖτε καὶ νὰ βρῆτε
τῆς ζωῆς τὴ λέξη· στρέψτε μιὰ.
Εἴτ' ἔχεις δύναμὴ θὰ ρέψει πιά, εἴτε
φῶς ἔχεις θὰ γλωμιᾶσει ἢ δανεικιά του
θωριά· σὲ δένουμε σὲ λίγο· μήτε,
Πνέμα τῆς Γῆς, διαρκεῖ ὁ καιρὸς σου πιά.

Γιώργος Φιλήτας.

Τ' ΟΡΓΙΚΟ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Τὴν ἴδια μέρα ἔλο τὸ χωριὸ ἔμαθε ἀπὸ τὴν κερά
Μοσχοῦ τὸ Τριπόδι τὸ ὄνειρο τῆς κεράς Κωστοῦς καὶ
τὰ νέα τῆς βάσανα. Κουμουλιές κουμουλιές μαζευτή-
κανε στὰ διάφορα κέντρα, στὸν πλάτανο, στὶς πόρτες,
στὰ χωράφια ποὺ δουλεύανε, νέες, γριές, παιδιά καὶ
συνομιλοῦσαν γιὰ τὸ καινούριο κακὸ. Καὶ διηγόντανε
τὸ ὄνειρο λογιῶ τῶν λογιῶ, ὅπως μπόρεσε νὰ τὸ ἀντι-
ληφτῆ ἢ καθεμιά. Τὸ διηγόντανε με ζωηρὰ χρώματα,
ἔδιναν ἀγριεὶ ἀπόχρωσες, πὺς υπερβολικὸ, ἐδῶ πὺς
διαβολικὸ, ἐκεῖ πὺς θεϊκὸ. Κ' ἔδιναν καὶ διάφορες ἐξή-
γησες. Ἡ μιὰ ἔλεγε πὺς ὁ γέροντας, ὁ Παπακλώτας,
θὰ ἀφορέση τὴν κερά Κωστοῦ καὶ θὰ πάη κατὰ διαβό-
λου... Ἡ ἄλλη υπερακοντίζοντας, πὺς πῆγε κιόλας
κατὰ διαβόλου με τὸ παίξιμο τῶν ματιῶν τῆς Παναγιᾶς
καὶ ἄλλη πὺς ἄμα τὴν ἀφορέση ὁ Παπακλώτας δὲ θὰ
τῆνε χωρὴ πιά οὔτε σπίτι οὔτε δρόμος οὔτε χωράφι
οὔτε τίποτις... Πὺς ἔλοι θὰ τὴν ἀποφεύγουνε, δὲ θὰ
βρίσκη ψωμί νὰ χορτάση καὶ νερὸ νὰ δροσίση τὰ ξε-
ραμένα χεῖλια τῆς... Πὺς θὰ κυλιέται στοὺς δρόμους
βρώμικη, κουρελιάρη, με μαυρισμένη τὴν ψυχὴ καὶ
καὶ σὰν τῆνε γλυτώση ὁ Θεὸς ἀπ' αὐτόνα τὸν κόσμο
καὶ πεθάνη, τὸ κουφάρι τῆς θὰ μείνη ἀλυτωτο καὶ
κάθε νύχτα θὰ πηγαίνουε στὸ μνήμα τῆς ἔλα τὰ λο-
γιῶ-λογιῶ ξωτικά νὰ στήνουνε χοροὺς καὶ νὰ τραγου-
δοῦνε... Μιὰ μάλιστα, ποὺ συζητοῦσε πὺς ζωηρὰ ἀπὸ
τὶς ἄλλες, ἀπάνω σ' αὐτό, πρότεινε, σὰ δῶση ὁ Θεὸς
καὶ ψοφήση ἢ κερά Κωστοῦ—φτοῦ ἢ ἔρμη—νὰ μὴν
τῆνε θάψουε στὸ χωριὸ... ἀλλὰ μέρες καὶ νύχτες
μακριά... γιατί σὰν τῆνε θάψουε στὸ χωριὸ, μπορεῖ

νὰ βουρκολακιάζη τις νύχτες καὶ ν' ἄρχεται στὰ κα-
λύδια τους νὰ τὰ ρημάζη ἔλα... Κ' ἡ συζήτηση στὸ
θέμα αὐτὸ κ' ἡ κουρकुσουριά βίαστανε ἔλη τὴ μέρα
καὶ ἔλη τὴ νύχτα. Τὸ χωριὸ βρισκότανε σὲ μιὰ ἀνα-
στάτωση. Πολλὲς ἔδλεπαν ὄνειρα καὶ ξεπετιόνταν τρο-
μασμένες ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους. Ἐδλεπαν τὴν κερά
Κωστοῦ σκελετωμένη νάρχεται κοντὰ τους, ἄγρια, φο-
βερὴ καὶ νὰ θέλλη νὰ πάρη τὴν ψυχὴ τους...

Ἡ κερά Κωστοῦ δὲν πῆρε εἶδηση γιὰ τὰ ὅσα ἐλε-
γαν ἐναντίον τῆς στὸ χωριὸ. Κάτι ὅμως μισόνοιωσε,
καὶ τῆς ἔκανε μεγάλο κακὸ σὰν τῆς φάνηκε πὺς τὰ
παιδιά τῆς τὴν ἀπόφευγαν κάπως... Αὐτὸ τὴν ἔκανε
νὰ ζητήση μιὰ ὥρα πὺς μπροστὰ ἐξιλέωση. Καὶ μιὰ
αὐγὴ σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴν ἐκκλησιά. Ἄναψε με
εὐλάβεια μεγάλη ἕνα κερί στὸ εἰκόνημα τῆς Παναγιᾶς,
τὸ ἀσπάστηκε κ' ὕστερα προσκύνησε ἔλα με τὴ σειρά
τὰ ἄλλα εἰκόνισματα, χωρὶς νὰ παρατηρήση τις κα-
τσούφες ποὺ τῆς ἔκαναν οἱ χωριανές, χωρὶς νὰ παρα-
τηρήση τὰ στραβοκοιτάγματα τους καὶ τὰ ψιθυρίσματα.
Ὅταν τελείωσε ἡ λειτουργία κ' ὁ Παπακλώτας πῆγε
στὸ κελλί του νὰ βγάλη τὰ ἱερά ἄμφια, ἢ κερά Κω-
στοῦ τὸν ἀκολούθησε συσταλμένη κάπως, ἀλλὰ ἀπο-
φασισμένη. Ὅλα τὰ πῆρε πρὸ ὀφθαλμῶ. Ἄπὸ μακριά
οἱ χωριανοὶ τὴν παρακολουθοῦσαν με τὸ μάτι καὶ
ρωτιοῦνταν:

— Τί πάει νὰ κάνη ἀρὰ γες στοῦ Παπακλώτα τὸ
κελλί...

Ἡ κερά Κωστοῦ ἀφηρημένη πάντα στοὺς λογι-
σμούς τῆς, σερνάμενη, καμπουριάζοντας ἀπὸ τὸ βάρος
θαρρεῖς τῆς ἀμαρτίας, οὔτε ἄκουε οὔτε παρατηροῦσε
τί γενότανε τριγύρω τῆς, ἀλλὰ πῆγε ἴσια στὸ πορτὶ τοῦ
κελλιοῦ καὶ χτύπησε με τὸ δάχτυλο ἀποφασιστικά.
Σὰν ἀνοιξε ἡ πόρτα τοῦ κελλιοῦ μπῆκε μέσα καὶ βρέ-
θηκε ἀντίκρυ στὸν Παπακλώτα, ἴδιο κ' ἀπαράλλαχτο
ὅπως τὸν εἶχε διεῖ στὸ ὄνειρό τῆς. Ἐχασε τὸ θάρρος
τῆς καὶ τρέμανε τὰ γόνατά τῆς. Παρὰ λίγο νὰ λιγοθυ-
μήση, ἀλλὰ συγκρατήθηκε.

Ὁ Παπακλώτας εἶταν ἕνας γέρος ἐβδομηνταπέντε
χρονῶ, ζωηρὸς ὅμως, με ἄσπρα, κάτασπρα γένεια καὶ
ἤρεμη φυσιογνωμία. Τῆνε κοίταξε μιὰ, εἶδε τὴν παρα-
χὴ τῆς καὶ τὴ ρώτησε τὸ σκοπὸ τοῦ ἐρχομοῦ τῆς.
Κ' ἡ κερά Κωστοῦ, ἢ μικρανεψιά τοῦ Καλωσώρισε,
γονατισμένη τώρα, με δάκρια στὰ μάτια, διηγήθηκε
ἔλο τὸ ἱστορικὸ, τὸ πὺς μπῆκε τὸ διαβολικὸ μέσα τῆς,
πὺς τὴ χτύπησε τὸργικὸ καὶ πὺς ἀναγκάστηκε νὰ φω-
νάξη τὴν ἀλλόθρησκη νὰ τὴ γητέψη... Ὁ Παπακλώ-
τας ἂν καὶ εἶξερε ἀπάνω κάτω τὸ τί συνέβαινε, ἔσο
προχωροῦσε ἢ διήγηση σοδαρευότανε, ἔπαιρνε πὺς αὐ-
στηρὸ ὕφος καὶ πὺς ἐπιβλητικὴ στάση.

Ὁ Παπακλώτας δὲν εἶξερε κατὰ βάθος τὸ ἱστορικὸ
τῆς κερά Κωστοῦς, ὅχι γιατί δὲν ἔτυχε νὰ τὰκούση,

ἀλλὰ πρῶτο γιατί στὶς φλυαρίες τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλ-
λου δὲν ἔδωκε πολλὴ προσοχὴ καὶ δεύτερο γιατί πολὺ
σπάνια ἔδωκε ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο τῆς μικρῆς του ἐκ-
κλησίας, ποὺ εἶταν ἀπὸ σαρανταπέντε χρόνια ἢ ἀπό-
λυτη αὐτοκρατορία του. Κι' ὅταν καμμιά φορὰ ἔδωκε
πήγαινε μόνο στὸ μικροκαφενεῖο, ἀντίκρυ στὴν ἐκκλη-
σιά, τοῦ παλιοῦ του φίλου καὶ συνομιλήκου του, τοῦ
Παπακλώτα τοῦ Κουνητοῦ, ποὺ ἔκανε καὶ τὸν ψάλτη
κ' εἶτανε τὸ δεξιὸ χεῖρι τοῦ Παπακλώτα τοῦ Ἀκούνητου,
τοῦ παπᾶ δηλαδή. Εἶναι πολὺ περιέργη ἢ ἱστορία πὺς
οἱ δύο αὐτοὶ ἄνθρωποι εἶχαν τὰ ἴδια ὀνόματα καὶ εἶ-
χανε δυὸ παρανόμια τόσο ἀντίθετα. Κουνητὸς ὁ ἕνας,
Ἀκούνητος ὁ ἄλλος.

Στὸ χωριὸ ψιθυρίζεται πὺς ὁ Παπακλώτας ὁ Ἀ-
κούνητος πρὶν πενήντα καὶ παραπάνω ἴσως χρόνια που-
λοῦσε κυδῶνια στὰ σοκάκια τῆς Πόλης... Ἐπειδὴ ὅ-
μως εἶχε μεγάλη κλίση στὴν παπαδωσύνη, ἀποφάσισε
ἀπὸ κυδωνᾶς νὰ γίνη παπᾶς. Ἀμέσως λοιπὸν ἔδωκε σὲ
ἐνέργεια τὴν ἀπόφασή του. Μιὰ μέρα πετᾶ τὴν κούφα
με τὰ κυδῶνια χάμου καὶ πηγαίνει στὸ δεσποτῆ μᾶς ἔ-
παρχίας καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸνε χειροτονήση. Ὁ δε-
σποτῆς, παίρνοντας τρακόσια γρόσια, μεγάλο ποσὸ τὴν
ἐποχὴ ἐκεῖνη, ἀπὸ τὸν Παπακλώτα τὸν Ἀκούνητο, τὸνε
χειροτόνησε καὶ τὸν διώρισε κιόλας παπᾶ στὸ χωριὸ
ποὺ τὸνε συναντοῦμε σήμερα. Τὶς πρῶτες μέρες τῆς πα-
παδωσύνης του ὁ Παπακλώτας δὲν τις πέρασε καὶ τόσο
καλὰ. Εὗρισκε μερικὲς δυσκολίες στὸ καινούριο του
ἐπάγγελμα καὶ ἔκανε καὶ μερικὰ λάθια, ποὺ περνοῦσαν
ἀπαρατήρητα. Μιὰ φορὰ ὅμως, γιὰ καλὴ του ἢ γιὰ
κακὴ του τύχη, γύρισε ἀπὸ τὴν ξενιτεῖα ὁ Θανάσης
τῆς Μυρμήγκως, ἕνας νέος φορτωμένος με λίγα κολλυδο-
γράμματα. Ὁ Θανάσης ἔτυχε ν' ἀκούση μιὰ Κυριακὴ
τὸν Παπακλώτα νὰ λέγη τὸ Εὐαγγέλιο κ' ἔμεινε μ' ἀ-
νοιχτὸ τὸ στόμα. Τὸ Εὐαγγέλιο ποὺ ἔλεγε δὲν εἶταν
τῆς Κυριακῆς ἐκεῖνης, ἀλλὰ τῆς ἐρχόμενης. Σὰν ἀπό-
λυσε ἡ ἐκκλησιὰ πλησιάζει τὸν Παπακλώτα καὶ τοῦ
ψιθυρίζει στ' αὐτὸ πὺς ἔχει κάνει κάποιο σπουδαῖο λά-
θος. Ὁ Παπακλώτας κατὰ πρῶτο θύμωσε γιὰ τὴν αὐ-
θάδεια τοῦ Θανάση τῆς Μυρμήγκως, κατόπιν ὅμως βε-
θαιώθηκε χειροπιαστὰ πὺς ἔκανε λάθος καὶ τότε πῆρε
ἀπ' τὸ χεῖρι τὸ Θανάση καὶ τραβῶντας τον κατὰ μέρος
τοῦ εἶπε μερικὰ λόγια μυστικά, ποὺ κανεὶς ποτὲ δὲν
τάμαθε. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ὅμως ἐκεῖνη ὁ Θανάσης ἐπι-
στηκε ψάλτης καὶ δάσκαλος.—Ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχε σκο-
λεῖο δίδασκε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα, πότε στὰ χωράφια,
στάμπελια ἄλλοτε καὶ τὰ παιδιά κατωρθῶνανε νὰ μά-
θουνε δυὸ πράγματα, ἀνάγνωση ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ
πὺς νὰ κλέβουν τὰ ξένα σταφύλια καὶ τὰ ὀπωρικὰ ἀπὸ
τὸ ἄλλο μέρος.—Ἀπὸ τότες ὁ Θανάσης καὶ ὁ Παπα-
κλώτας ἔγιναν πολὺ στενοὶ φίλοι. Εἶταν ἀχώριστοι, τόσο
ἀχώριστοι ποὺ ἀποτελοῦσαν πιά ἕνα σῶμα καὶ μιὰ
ψυχὴ, πὺς λέει ὁ λόγος. Γι' αὐτὸ ἔδωκεν καὶ τὸ Θα-

νάση τῆς Μυρμήγκως Παπακλώτα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Πα-
πακλώτας ὁ παπᾶς, δὲν ἔδωκε σχεδὸν ποτὲ ἀπὸ τὸν
αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας του, τὸν ὠνόμασαν Ἀκούνητο,
ἐνῶ τὸ Θανάση τὸν εἶπανε Κουνητό, γιατί αὐτὸς φρον-
τίζοντας γιὰ τὸ κινητὸ του σχολεῖο, γιὰ τὸ καφενεῖο του,
ποὺ ἀνοιξε ὕστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια καὶ γιὰ τὰ ψαῦ-
νια τοῦ παπᾶ, πήγαινε συχνὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στὴν ἀγορὰ,
στὰ χωράφια, στὴ βρύση, παντοῦ.

Οἱ χωριανοὶ καὶ πρὸ πάντων οἱ κακὲς γλώσσες, τῆ
στενὴ αὐτὴ φιλία τῶν Παπακλώτηδων, τὴν ἀποδίδανε
σὲ κάποιο μικροσυμφέρο ποὺ εἶχε ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο.
Καὶ λέγανε μάλιστα, αὐτὸ πιά τὸ βεβαίωσαν κιόλας,
πὺς ὁ Παπακλώτας ὁ Κουνητὸς, ἔμαθε τὴν παπαδω-
σύνη στὸν Παπακλώτα τὸν Ἀκούνητο. Ἀφορμὴ στὴ
σκέψη αὐτὴ ἔδωκε τὸ ἐξῆς περιστατικὸ. Μιὰ φορὰ στὴν
πανηγύρη τοῦ χωριοῦ ὁ Παπακλώτας, φορώντας τὴν
ἐπίσημή του στολή, σοβαρὸς, μεγαλόπρεπος, ἄρχισε τὴ
λειτουργία με τὴν ἔρρινη καὶ συρτὴ του φωνὴ στὸ πα-
ρεκκλησί τοῦ Ἁγίου Γιάννη τοῦ Καλυβίτη, κάνοντας ἕνα
φοβερὸ λάθος. Ὁ Παπακλώτας ὁ Κουνητὸς τῆνε διά-
κοψε ἀμέσως ψάλλοντας κ' ἐκεῖνος ἔρρινα, συρτὰ καὶ
μασημένα γιὰ νὰ μὴ νοιωστῆ ἀπὸ τὸ λαό.

— Κύριε... λάθος ἔκανες... πρόσεχε!...

Ὁ Παπακλώτας ὁ Ἀκούνητος κατάλαβε ἀμέσως τὸ
λάθος του, ξερόδηξε καὶ ξανάρχισε τὴ λειτουργία. Ὁ
κόσμος ὅμως ἐνοιωσε τὸ τέχνασμα τοῦ ψάλτη. Αὐτῆ
εἶταν ἡ αἰτία ποὺ λέγονταν τόσα καὶ τόσα γιὰ τὸν Πα-
πακλώτα τὸν Ἀκούνητο, μὰ στὴν ἐποχὴ ποὺ τὸνε συν-
αντοῦμε, ὁ Παπακλώτας δὲν ἔκανε πιά λάθια. Ὑστερα
ἀπὸ σαρανταπέντε χρόνων δούλεψη, κατὰ τὴν ὁμολογία
ἔλο τοῦ χωριοῦ, ἔγινε ὁ πὺς πολύμαθος παπᾶς.

Ὁ Παπακλώτας με ἔλη του τὴ μεγαλωσύνη, εἶχε
καὶ μιὰ ἀδυναμία. Δὲν μποροῦσε ὅλους διόλου νὰ λη-
σμονήση τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο. Καὶ καμμιά φορὰ ὅταν
ἔδλεπε κανένα πουλητῆ ἔπιανε μαζί του τὰ λόγια καὶ
σζητοῦσε ζωηρὰ τὸ πὺς πουλεῖ καὶ τὸ πὺς πρέπει νὰ
πουλῆ, πὺς νὰ πιάνη τὴ ζυγαριὰ καὶ πὺς... Ὁ Θεὸς μου
παπᾶς ἄνθρωπος—σὰ θέλλη νὰ δῶση λειψὸ τὸ πρᾶμα
νὰ τοποθετῆ τὰ δράμια καὶ πὺς νὰ μπουδίζη με τὰ
μικρὰ τὸ δάχτυλό του τὸ δείχτη τῆς ζυγαριᾶς... Ἀλλὰ
ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση εὗρισκε ὅταν συναντοῦσε κυδωνῆ.
Τότε ἡ ρητορικὴ του εἶταν κάτι τι ἀσυνήθιστο. Ἐνοιωθε
μιὰ νοσταλγικὴ συγκίνηση...

Ἡ ἀγιωσύνη του λοιπὸν ὅταν ἄκουσε τὸ ἱστορικὸ
τῆς κεράς Κωστοῦς τῆς μικρανεψιάς τοῦ Παπακλώτα
τοῦ Καλωσώρισε, ἔπιασε τὰ γένεια του καὶ εἶπε με
ἐπίσημη φωνή, μιὰ φωνὴ ποὺ μέσα τῆς διάκρινε κανεὶς
ἕνα ἀμειλίχτο τόνο.

— Παιδί μου, ἀμήρητες!...

Ἡ κερά Κωστοῦ περιτρομῆ, γονατισμένη, ἔδωκε τὰ
χεῖριά τῆς. Ἡ ματιὰ τῆς ἔμεινε ἀκίνητη, κερρωμένη στὰ

μάτια του Παπακλώτα του Ακούνητου κ' ή ψυχή της έφτασε στα δόντια, προσμένοντας τα κατοπινά λόγια της άγιωσύνης του. Κ' ή άγιωσύνη του ξαναείπε με τον ίδιο τόνο, με το ίδιο ύφος :

— Καί γίνεσαι αίτία να πέση κατάρα από το Θεό στα παιδιά σου . . . γιατί άμαρτίες γονέω παιδεύουσι τέκνα . . .

Ο Παπακλώτας στάθηκε λίγο παρατηρώντας την έντύπωση που έκαναν τα λόγια του στην κερά Κωστου και πρόστεσε ύστερα βαριά-βαριά :

— Άλλά . . .

Στο άλλα αυτό μιá λάμψη έλπίδας φώτισε το μέτωπο της κερά Κωστου και σηκώθηκε με μιá, χωρίς να παύση να κοιτάζει μέσα στα μάτια τον Παπακλώτα τον Ακούνητο. Η άναπνοή της έγινε γληγορότερη. Η άγιωσύνη του προσδλέοντας στην όροφή εξακολούθησε με ήχο βαρύ :

— Πρέπει να σε κανονίσω . . .

Και άμέσως πήρε ένα βιβλίο με μαύρα και κόκκινα γράμματα, διάτρεξε κάπως άγρια την κερά Κωστου να ξαναγονατίση, είπε μερικές ψαλμωδιές και κατόπι πρόστεσε :

— Θα νηστεύης δεκαπέντε μέρες . . . Κάθε νύχτα θα κάνης σαράντα μετάνοιες πρι να κοιμηθής . . . οι μετάνοιες θα γίνουν ως τετρακόσες . . . κ' ύστερα από δεκαπέντε μέρες θάρθης στην εκκλησιά να λειτουργηθής . . . Ρίψε τώρα κάτι στο δίσκο για το λάδι της Παναγιάς που σε σώνει, ξαναείπε . . .

Ψιθύρισε δυό-τρεις ευχές άκόμη, σκούπισε τον ιδρο που έτρεχε από το μέτωπο του και :

— Πήγαινε τώρα, παιδί μου, με το καλό, ευχήθηκε . . .

Κ' ή κερά Κωστου σηκώθηκε, φίλησε με πολλή ευλάβεια το χέρι του Παπακλώτα του Ακούνητου, έκανε να φύγη, μιá κοντοστάθηκε έξαφνα και είπε :

— Άμα με το θέλημα του Κυρίου κάνω την προσταγή σου, γέροντα, θα ανάψω ένα μεγάλο κερί στο εικόνισμα της Φανερωμένης . . . Μονάχη μου θα τανάψω στο εικόνισμα της Παρθένας . . .

Κ' έφυγε ελαφρωμένη. Ένθ πενούσε τους άκανόνιστους δρόμους του χωριού συλλοισμένη και σκουντουφλώντας κάπου-κάπου, οι χωριανές τήνε κοίταζαν από τα παράθυρα, πίσω από τις μπερτέδες, μήν τύχη κι άναγκαστούνε να την καλημερίσουν.

Ύστερα από το κανόνισμα του Παπακλώτα του Ακούνητου, ή κερά Κωστου ήσύχασε κάπως. Έκανε όπως την πρόσταξε ή Άγιωσύνη του. Δηλαδή κάθε νύχτα σαράντα μετάνοιες, νήστεψε δεκαπέντε μέρες και τη δέκατη έκτη πήγε και λειτουργήθηκε στην εκκλησιά. Άμα είχε τελειώσει ή λειτουργιά ο Παπακλώτας τήνε χαιρέτησε γελαστός και της έδωσε μερικές βαθυ-

στόχαστες έρμήνειες κ' ή κερά Κωστου ελαφρωμένη, πιό χαρούμενη και γελαστή πήγε σπίτι της. Και όμως μέσα στη γελαστή της τή μορφή διάκρινε κανείς μιá φροντίδα άκόμη. Τώρα που τέλειωσαν όλα, είχε να κάμη εκείνο που είχε τάξει στον Παπακλώτα τον Ακούνητο. Να πάη το δεκαπενταύγουστο στη Φανερωμένη και ν' ανάψη μπροστά στο εικόνισμα της Μεγαλόχαρης ένα κερί. Το σκοπό της αυτό τον είπε σ' όλες τις γειτόνισσες και τον ηύραν εύλογο και σωστό. Θεάρεστη πράξη. Σάν πλησίαζε λοιπόν το δεκαπενταύγουστο ή κερά Κωστου ή μικρανεψιά του Παπασταύρου του Καλωσώρισης, μπήκε στο καϊκι του παντρεμένου της του γιου, του Θανασιού και πήγε με το καλό στη Φανερωμένη. Ύστερα από κάμποσες μέρες γύρισε. Όλο το χωριό, νέοι και γέροι, παλληκάρια και παιδιά κατεβήκανε στο γιάλο να την προύπαντήσουν.

Το καϊκι του Θανασιού, ένα μεγάλο μαύρο φαροκάικο, είχε προβάλει πίσω από τον έλισφουτεμένο κάμπο του χωριού. Το λευκό του πανι έπαξε με το φύσημα του μπάτη. Πρώτος το είδε ο Λευτέρης του Γιαννιού, που ξυπολυμένος και βουτηγμένος ως τα γόνατα στο γιάλο κυνηγούσε γαρίδες μέσα στα φύκια, ένθ όλοι οι άλλοι προσμένοντας φλυαρούσανε για το ένα και για το άλλο και ανιστορούσανε συχνά τα βάσανα της δύστυχης της κεράς Κωστου.

— Μαρτύρησε ή δύστυχη, έλεγε ή μιá . . .

— Θ' άγιάση, πρόστετε ή άλλη . . .

Μά τις φλυαρίες διάκοψε άπότομα ή φωνή του Λευτέρη που φώναξε έξαφνα, δείχνοντας προς τον κάμπο.

— Νάτο !

Όλοι έρριψαν τα μάτια τους στο μακρυνό κάμπο και σχεδόν όλοι μαζί φώναζαν με συγκίνηση.

— Έρχεται, έρχεται ! . . .

Και άκούστηκε πάλι ή φωνή του Λευτέρη του Γιαννιού να λέη :

— Η κερά Κωστου ! . . . Κάνει σινάλο με το μαντήλι ! . . .

Όλοι τους σά μηχανή έκαναν άντήλιο με το χέρι και παρατηρούσαν. Άλήθεια, από το καϊκι που έρχότανε σιγά-σιγά κάνανε συνάλιο. Τότε έβγαλαν και κείνοι τα μαντήλια τους κ' άπαντούσαν.

Σε λίγη ώρα το φαροκάικο του Θανασιού μισοκάθισε στα ρηγά. Δυό ναυτόπουλα ξεπετάχθηκαν από μέσα, έρριψαν στη στεριά ένα φαλάκι και το μισοσύρανε στον άμμο. Κ' ή κερά Κωστου σβέλτα-σβέλτα, θαρρείς πως ξανάνοιωσε, πετάχτηκε από το καϊκι στη στεριά κι άπαντούσε υπερέφανη, με άψηλά το μέτωπο, σά να το στεφάνωνε κάποια θεϊκή αίγλη, στα θερμά κλωσώρισης των χωριανών της.

— Καλώς σάς ηύραμε, καλώς σάς ηύραμε . . .

Τήν άγκάλιαζε ή μιá, τήνε φιλούσε ή άλλη και σάν καταλάγιασε λιγάκι, διηγήθηκε με λεπτομέρεια το πως έφτασε στη Φανερωμένη, πως άναψε το κερί μπροστά

στο εικόνισμα της Μεγαλόχαρης, πως είδε με τα μάτια της, ναί με τα μάτια της, και άκουσε με ταυρία της να κουνή και να τρίξη το εικόνισμα, σά φέρνανε στη χάρη του κανένα παραλυτικό, τυφλό από γεννησημιό, διαβολοκαβαλληκεμένο, τρελλό . . . και όλους, μιá όλους τους έκανε καλά και τους έδινε την υγεία τους.

Και ρωτούσαν και ψιλωρούσαν οι χωριανές κ' ή κερά Κωστου άποκρινότανε πάντα πρόθυμη.

Άπό τη μέρα εκείνη όλοι έμολογήσανε στο χωριό, πως δέν άκουσαν πιá πατήματα τις νύχτες και παρατήρησαν πως το νερό της βρύσης πήρε την πρωτύτερινή του γλυκάδα και νοστιμάδα. Με το θέλημα του Θεού το όργικó φευγατίστηκε πιá από το χωριό τους, που το βάραινε τόσο καιρό τώρα.

Μέρες κατá σειρά έρχόντανε να χαιρετήσουν την κερά Κωστου τη μικρανεψιά του Παπασταύρου του Καλωσώρισης, και την καλωσώριζαν και κείνη διηγότανε με την ίδια πάντα λεπτομέρεια το τρομερό ιστορικό της και το ταξίδι που έκανε στη Φανερωμένη, και στα καλωσώρισης άποκρινότανε πάντα χαρούμενη και υπερέφανη.

— Κκλώς σάς ηύραμε,, καλώς σάς ηύραμε ! . . .

Άχ. Γεωργιάδης.

ΠΩΣ ΓΕΝΝΩΝΤΑΙ ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ

Φιλοσοφική μελέτη.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Στις προηγούμενες γραμμές είχα διατυπώσει έπεισοδικώς μιá πρόταση, στην όποια πρέπει να επανέλθω, γιατί υπό την έποψη, που μ' άπασχολεί έδω, των συστατικών στοιχείων του ιδεολογικού δόγματος, έχει έκτακτη σημασία και έπιτρέπει να θίξουμε υπό την διανοητική της άποψη, άφου την έθίξαμε, με το Χριστιανισμό, υπό την αισθαντική του άποψη, την αρχική δοξασία, από την όποια πηγάζουν όλες οι άλλες ύποτελεις τροπολογίες, όλες οι στάσεις, όλες οι χαρακτηριστικές τάσεις του ιδιαίτερου αυτού μίγματος της πίστης και του λόγου, που σάν άμάλγαμα άποτελούν την θρησκευτική ψυχολογία της εποχής μας « Προτού, έλεγα, ή πραγματικότητα να είναι καλή ή κακή, πρέπει να είναι », και ή πρόταση αυτή συνεπάγεται μέσα στη σκέψη μου την άλλη αυτή πρόταση, ότι δηλ. το καλό και το κακό είναι μορφές, που πηγάζουν από την πραγματικότητα, καταστάσεις και, άκριθέστερα, βαθμοί της πραγματικότητας, ότι ή ίδια δύναμη, που πρυτανεύει εις την σύσταση μιáς οιασδήποτε συγκεκριμένης πραγματικότητας είναι και το μόνο μέτρο, που είναι δυνατόν να εκτιμήση κανείς την άξία και την ποιότητά της. Έ-

νας ντετερμινισμός (σκοπιμισμός) παίζει ρόλο στο ζήτημα αυτό, δηλ. ο ντετερμινισμός της δύναμης με την πλατύτερη έννοια, που μπορεί να συλλάβη κανένας, και κατ' τον όποιο κάθε γεγονός της πραγματοποίησης, κάθε γεγονός της έμμονής στα σπλάχνα της πραγματικότητας και μεταξυ της ποικιλίας των άλλων πραγματικότητων, που ανταγωνίζονται, είναι το έργο και ή εκδήλωση της δύναμης, που ο βαθμός της μετριέται, στα σπλάχνα της πραγματικότητας, που παράγεται κατ' αυτόν τον τρόπο, στην ιεραρχική τάξη, που κατέχει αυτή μεταξυ των άλλων. Ο άφορισμός, που ένοχοποιήθηκε τόσο: « Η δύναμη πρυτανεύει στο δίκαιο », είναι υπό κάποια έννοια μιá άλήθεια που άποτελεί το φιλοσοφικό προύργιο. Η δύναμη In abstracto δημιουργεί το δίκαιο. Είναι όλες διόλου άφάνταστο να μπορέση να ύπάρχη κανένα δίκαιο, που να μη βεβαιωθής σε καμμιά περίπτωση ως πραγματικότητας, δηλ. ως δύναμη. Άν στην πρακτική ζωή ύπάρχη μιá διαφορά μεταξυ της ιδέας του δικαίου και της δύναμης, αυτό συμβαίνει γιατί ή δύναμη δέν παρουσιάζει, άναμέσον του χρόνου και των διαφόρων σημείων του χώρου, τις ίδιες εκδηλώσεις. Έκείνο που είναι με τον πιό παγκόσμιο τρόπο δύναμη, δηλ. ένα σύνολο καταστάσεων αισθαντικότητας και λογικών αντιλήψεων, που θριαμβεύσανε μέσα στη συνείδηση της ανθρωπότητας, το ίδιο αυτό μπορεί σ' ένα δεδομένο σημείο της υδρογείου σφαίρας, σε μιá δεδομένη στιγμή της ιστορίας να άποτύχη. Ονομάζοντας δίκαιο την πιό γενική κατάσταση, την κατάσταση, που επικρατεί πιό σταθερά στην δύναμη, ονομάζουμε τότε δύναμη με την σχελιαστική έννοια, την κατάσταση, που έχει θριαμβεύσει σε ιδιαίτερες περιστάσεις και που φανταζόμαστε εξαιρετικές. Πράγματι, εκείνο, που δοξάζουμε τότε, υπό το όνομα του δικαίου, δέν είναι παρά μιá κατάσταση πιό έντονη, πιό συνειδητή της δύναμης, που αντιτάσσουμε σε μιá εκδήλωση της δύναμης πιό συχνή. Έδω δέν πρόκειται παρά για τη δύναμη υπό διάφορα όνόματα, που δείχνουν διάφορους βαθμούς. Το δίκαιο δείχνηται έδω ότι είναι πάντα, μιá περίπτωση και ένα όνομα της δύναμης. Το δίκαιο, ενόσω αντιτάσσεται στη δύναμη, είναι ένιοτε μιá αρχαία μορφή της δύναμης, που επέζησε μέσα σε κάμποσες συνειδήσεις. Άπὲ την στιγμή όμως, που μιá τέτοια αντίληψη έρχεται σε παρὰ πολυό άξείαν σύγκρουση με μιá κατάσταση δύναμης άληθινή και τωρινή, συμβαίνει ένα από τα δύο ή εξελείφονται οι συνειδήσεις, στις όποιες επέζησαν ή αντίληψη αυτή, μαζί με τα άτομα, που εκδηλώνονται αυτή και δέν ύπάρχει πιá αντίθεση μεταξυ της ιδέας του δικαίου και της ιδέας της δύναμης, οι όποιες συνολογούν έτσι την ταυτότητά τους, ή οι συνειδήσεις αυτές, αντιτάσσονται στην προσβολή, της όποιας έχουν γίνει το αντικείμενο, την νικηφόρο αντίσταση των ατόμων όπου εκφράζονται, θιμελιώνουν με την δύναμη

τήν αντίληψη των περί του δικαίου, και υπό τὸ ὄνομα τοῦ δικαίου διατηροῦν τὴν βασιλεία τῆς δυνάμεις. Συμβαίνει ἐπίσης ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι δύναμη μὲ τὸν γενικώτερο τρόπο και πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ δικαίου σ' ἕναν τόπον ἢ μέσα στὰ σπλάγχνα ἐνὸς δεδομένου πολιτισμοῦ, νὰ μὴν εἶναι οὔτε ἡ γενικώτερη δύναμη, οὔτε ἐπιμενως τὸ δίκαιο, σὲ μιὰ ἄλλη χώρα. Συμβαίνει τότε ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου, ποῦ σχηματίσθηκε στὸν πρῶτο τόπο, ὅπου εἶναι ἐγγυημένη ἀπὸ τὴν δημόσια δύναμη, νὰ εἶναι ἀνεργὴ σὲ ἄλλον τόπο. Τοῦ κακοῦ θὰ ἐπικαλιούμενα τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς και θὰ ἐπολεμοῦσα τὸ ἀλληλοφάγωμα, και μ' ὅλα ταῦτα τὸ δικαίωμα αὐτὸ γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ μας σκέψη εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἱερώτερα δικαίωματα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδῶ τὸ δίκαιο μου δὲν ἔχει πιά τὴ δύναμη, ποῦ τὸ πραγματοποιοῦσε. Δὲν εἶναι πιά ἡ δύναμη, δὲν εἶναι πιά τὸ δίκαιο. Καὶ ὅταν στοὺς πολιτισμένους τόπους μας παραδίδεται ἡ ἰδέα, ποῦ σχηματίζουμε γιὰ τὸ δίκαιο, αὐτὸ συμβαίνει, γιατί ἐξ αἰτίας ἰδιαιτέρων περιστάσεων, τὸ δικαίό μας, ποῦ εἶναι γενικῶς ἡ δύναμη, βρέθηκε νὰ μὴν εἶναι δύναμη σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, σ' ἕναν δεδομένον τόπο. Ἔτσι καθὼς ἕνας ξενόχτης, ποῦ καθυστέρησε και προσεβλήθη ἀπὸ μιὰ συμμορία, ποῦ τὸν ρίχνει κάτω και τὸν ξεγυμνώνει. Ἄν τὸ ἴδιο πράγμα δὲν συμβαίνει τὴν ἡμέρα μέσα στὸ πλῆθος, αὐτὸ γίνεται, γιατί τὸ ἴδιο δικαίωμα τοῦ νὰ κλέπτεται κανεὶς ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς καθιερώναται ἀπὸ τὴν δύναμη. Γιατὶ τότε τὸ πράγμα συμβαίνει ὑπὸ συνθήκεις περιστάσεις ὅπου οἱ καταστάσεις τῆς αἰσθαντικότητας και οἱ μελετημένοι ὑπολογισμοὶ τοῦ συμφέροντος, ποῦ κυριαρχοῦν τὸν πολιτισμό μας, εἶναι οἱ πῶς δυνατοί. Ἄντι τῶν ὀλίγων χονδροειδῶν παραδειγμάτων, ποῦ ἐπικαλεσθήκαμε και ποῦ κάθε ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ φαντασθῇ πῶς λεπτεπεριπτώσεις, λίγο μόνον ἂν σκεφθῇ και ὅπως δῆποτε και ἂν ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα, δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ ξεφύγῃ τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν καταγωγὴ τοῦ δικαίου, πῶς μιὰ δύναμη τὸ γέννησε. Βγάζοντας συμπερασματικά ἀπὸ τὴς ἐξακριβώσεις αὐτές, τὴς συνέπειες, ποῦ συνεπάγονται, φθάνουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλες οἱ ἀξίες, ποῦ ἐκτιμοῦμε, ἀπὸ τὴς τωρινῆς μορφῆς τοῦ δικαίου και τῆς δικαιοσύνης ὡς τὸν οἶκτο, εἶναι διαδοχικότητες τῆς δυνάμεις και ἀπὸ τὴν καταγωγὴ τους αὐτὴ κρατοῦν τὴν εὐγένεια και τὴν πίστη των στίς συνειδήσεις. Θὰ φθάσουμε στὸ σημεῖο νὰ μπορέσουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴς ἀρετῆς και τὴς ἠθικῆς ἰδιότητες μὲ ὅρους θετικῶς, γιατί ἔτσι θὰ ἀποκτήσουμε ἕνα κοινὸ μέτρο γιὰ νὰ τὴς μετρήσουμε και νὰ τὴς συγκρίνουμε: θὰ ἀποκτήσουμε δηλ. τὸ βαθμὸ τῆς δυνάμεις, ποῦ ἐκφράζουν. Θὰ καταλάβουμε πῶς ὅταν, ἀντιτάσσουμε τὴν δύναμη, παρμένη ὑπὸ μιὰ σχελιαστικὴ ἔννοια, στὸ δίκαιο, παρμένο ὑπὸ μιὰ ἱερὴ ἔννοια, ἀντιτάσσουμε πραγματικά μιὰ κατάσταση τῆς δυνάμεις, ποῦ εἶναι

ἡ μᾶς φαίνεται πρόσκαιρη, και περαστικὴ, ἐνάντια σὲ μιὰ ἀρχαία κατάσταση τῆς δυνάμεις, ποῦ διάρκεσε και ἀποδείχθηκε, ἡ ἐνάντια σὲ μιὰ μελλομένη κατάσταση δυνάμεις πρὸς τὴν ὁποία ἔχουμε πίστη, τῆς ὁποίας προαισθανοῦμαστε τὴν ἀνύψωση.

Τὸ ἰδεολογικὸ δόγμα δὲν παραδέχεται τὴν γένεση αὐτῆ. Μὲ τὴν ἀρνήσή του αὐτῆ, συνδέεται, πέρα ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ παράδοση, μὲ τὴν Πλατωνικὴ δοξασία ὅπου, μὲ μιὰ τελεία διορατικότητά, ὁ Νίτσε μπόρεσε νὰ ξεχωρίσῃ τὴν πηγὴ κάθε συγχρόνου ἰδεολογίας, καταγγέλλοντάς ὡς τὴν πῶς ὀλέθρια, τὴν πῶς ἀνυπόφορη, τὴν πῶς ἐπικίνδυνη πλάνη ποῦ μποροῦσε νὰ διαπραχθῇ στὸν αἰῶνα τὸν ἀπάντα, « ἡ ἐπιπόνηση τοῦ πνεύματος και τοῦ καλοῦ αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ, ποῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν Πλάτωνα (1) ». Ἡ σύγχρονη ἰδεολογία, τίθασεμένη ἀπὸ τὴν μακρὰν πνευματικὴν και πρόσκαιρη κυριαρχίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλατωνισμὸς πρὸς λαϊκὴν χρῆσιν», ἡ σύγχρονη ἰδεολογία ἔμεινε στὴν πεποίθησή αὐτῆ ὅτι ὑπάρχει ἕνα καλὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ. Πῶς αὐτὸ τὸ καθ' ἑαυτοῦ καλὸ ἀφήνει νὰ βασιλεύῃ τὸ ἀντίθετό του, γιατί τὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ καλὸ αὐτό, ἀνίσχυρο σήμερὰ στίς πῶς πολλές περιπτώσεις νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἀναλλοίωτο κανόνα, θὰ κατορθώσῃ, στοὺς μέλλοντας αἰῶνες, νὰ εἶναι ὁ νόμος τῶν ἐνεργειῶν, γιατί ἡ τωρινὴ ἀνοχή, γιατί τὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ καλὸ καθιερώναται τὴν ἀδικία αὐτῆ ἐνὸς παρελθόντος παραδομένου στὸ κακὸ και ἐνὸς μέλλοντος παραδομένου στὸ καλὸ; ὅλα αὐτὰ εἶναι προβλήματα, ποῦ βγάζει στὴ μέση μόνον ὁ φαντασιώδης χαρακτήρ τῆς ὑπόθεσης, και ποῦ οἱ θρησκευτικῆς μορφῆς τῆς δοξασίας ἐξηγοῦσαν μὲ περιστασιακά ἐπίσης φαντασιώδη: ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν γένεση τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ, τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, ἡ ἀπολύτρωση, ποῦ κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν δικαιολογεῖται ὀρθολογιστικά ὅπως τὸ θέλει, ὅπως ἔχει τὴν ἀξίωση ἡ ἰδεολογικὴ δοξασία. Ἡ πίστη (Σ. Μ. Πίστευε και μὴ ἐρεῦνα) ἐρμηνεύεται ἐδῶ μὲ τὴν ἀρνήσῃ τῆς ἀνάλυσης, μὲ τὴν θεληματικὴ ἀποτύφλωση, ποῦ ἐσημείωσα ὡς πολὺ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀνομοιογενοῦς αὐτῆς μορφῆς τῆς πνευματικῆς καταστάσεως. Ὁ κόσμος παραδέχεται τὴς συνεπειῆς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, γιατί μῆχαν, σὰν νὰ λέμε, στὸ αἷμα, ἀρνείται ὅμως νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴς μυθολογικῆς αἰτιολογήσεις, ποῦ τὴς πέρασαν ἄλλοτε ἀπὸ τὴν φαντασία στὴν καρδιά και στὸ πνεῦμα, γιατί ἔτσι θὰ ἀνακάτωνε μέσα σὲ μιὰ ἀντίληψη, ποῦ τὴν θέλει νατουραλιστικὴ και ὀρθολογιστικὴ, στοιχεῖα, ποῦ φαίνονται σήμερὰ σὰν ἐλατήρια φαντασμαγορίας, γιατί ἔτσι θὰ ἐσχημάτιζε κάτι ἀνάλογο μὲ ἕνα κλασικὸ δρᾶμα χτισμένο ἐπάνω σὲ μιὰ βᾶση κωμειδουλίου. Τοὺς παλιούς αὐτοὺς μύθους, ποῦ θὰ ἐκοκκίνιζε κανεὶς ἀπὸ τὴν

1. Παρὰ πέρα ἀπὸ τὸ καλὸ και τὸ κακὸ.

ἐντροπή του νὰ ἐπικαλεσθῇ και οἱ ὅποιοι μ' ὅλα ταῦτα, γέννησαν τὰ στοιχεῖα τῆς σημερινῆς ἰδεολογικῆς δοξασίας, ἀντικαθιστοῦν οἱ σημερινοὶ ἰδεολόγοι μὲ ἕνα κατηγορηματικὸ βεβαιωτικὸ, ἀπλὸ και καθαρὸ.

Μέσα σ' ὅλο τὸ ἔργο τοῦ Νοβίκωφ ἀντηχεῖ ὁ μαυρισμὸς (1) τοῦ Καλοῦ και τοῦ Κακοῦ. Ὁ κ. Νοβίκωφ βεβαιώνει τὴν ὑπαρξὴ τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, και ποῦ βγαίνουν συμπερασματικά ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς ἀληθείας. « Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε, λέγει, πῶς ἀλήθεια και εὐεργεσία εἶναι ὅροι ταυτόσημοι... ὁ ἀνθρωπισμὸς και ἡ ἐκθεσὴ τῆς ἀληθείας ἀνάγονται σὲ ταυτόσημες ἔννοιες » και ἀλλοῦ ἐπαινεῖ τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη και τὴ μελέτη τοῦ δικαίου, γιὰ τὸ ὅτι « εἶχαν θεμελιώσει μιὰ ἠθικὴ ἔννοια, μιὰ κάποια τάξη στὰ πνεύματα: Ὁνέμαζαν, λέγει, καλὸ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι τὸ καλὸ και κακὸ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι τὸ κακὸ ». Εἶναι δὲ αὐτὰ βεβαιώτητες ἀρκετὰ ὅμοιες μὲ τὴς αἰώνιες ἐκεῖνες λάμψεις, ποῦ φώτιζαν τὴν πίστη ἐνὸς Πολυεύκτη.

* *

Ἐπίσης ἐπάνω στὴν βεβαιότητα αὐτῆ γιὰ τὴν πραγματικότητα ἐνὸς καλοῦ αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ μπολιάσθηκε ἡ ἀντίληψη τῆς προόδου ὡς μιᾶς ἱερᾶς ἐξέλιξης πρὸς ἕνα θετικὸ σκοπὸ. Ἡ βεβαιότητα αὐτῆ, μόνον ἡ δοξασία αὐτῆ, μετατρέπει τὴν ἀπλή και καθαρὴ ἰδέα τῆς μεταβολῆς στὴν ἰδέα τῆς προόδου. Χωρὶς τὴν βεβαιότητα αὐτῆ, ἡ πρόοδος δὲν ἐμφανίζονταν, ὑπὸ τὴν ἐποψὴ τῆς αἰσθαντικότητας, παρὰ σὰν ἐμμονὴ μιᾶς σχέσης μεταξὺ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἐξουσίας, ποῦ αὐξάνει βαθμηδόν, και τῶν

1. Αἰρεῖς τοῦ Μανέ, ὁ ὁποῖος ἐξηγεῖ τὸ Καλὸ και τὸ Κακὸ μὲ τὴν ὑπαρξὴ δύο ἀντιθέτων ἀρχῶν.

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

Ἡ ΝΕΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ.

Τὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν ἴδρυσε και ἔδρα τῆς βυζαντικῆς και νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἔκανε δηλ. ἕνα τεράστιο βῆμα πρὸς τὴν πρόοδο. Ἰσὶα μὲ τῶρα δὲν μποροῦσε νὰ κατανοηθῇ πῶς μόνον μὲ τὴν ἀρχαία φιλολογία ἔβλεπαν ἀδύνατο νὰ μορφωθῶμε, οὔτε και νὰ μπορέσουμε νὰ τὴν νοιώσουμε ὅπως ἔπρεπε. Ἡ νεώτερη φιλολογία ἐὰν γρησιμεύσῃ γιὰ σκαλοπάτι, θὰ προδιαθέσῃ τοὺς ἐπισκευτάς, και θὰ μπορέσουν πῶς βαθιὰ νὰ μπῶνε στὸ νῆμα τῆς κλασικῆς τέχνης. Μερικοὶ μπορεῖ νὰ παραξενευθῶν μὲ τὴν φράση μας: μόνον μὲ τὴν ἀρχαία φιλολογία δὲν μποροῦμε νὰ μορφωθῶμε. Θὰ παύσουν νὰ παραξενεύονται ὅμως, ὅταν βελήσουν νὰ κάνουν μιὰν ἐξέταση. Νὰ ἐξετάσουν δηλ. ὅχι τοὺς ἱσκαλοῦς, ὁλλὰ αὐτοὺς τοὺς καθιγίτας. Τοὺς ἐνεργῆτα ἐνεὰ στοὺς ἑκατὸ ποῦ ἐσπεύσαν μόνον μὲ τὴν ἀρχαία φιλολογία ἐὰν τοὺς εὔρουν αἰσθητικῶς πνευκῆδες.

ἐλαστικῶν μορφῶν τῆς ἐπιθυμίας και τῆς ἀνάγκης, ποῦ πηγαίνουν μὲ μιὰ τάση πρὸς τὸ ἀπειρον. Ὁ κ. Νοβίκωφ ἀναφέρεται στὴν ἄλλη ἐκεῖνη ἀντίληψη, στὴν ἀντίληψη τοῦ τελικοῦ σκοποῦ (φιναλισμοῦ), ὅταν ἐπικρίνῃ τὸν πόλεμον, λέγοντας πῶς αὐτὸς προξενεῖ καθυστέρησῃ γιὰ τὴν πραγματοποίηση ἐνὸς σκοποῦ ποῦ πρέπει νὰ φθάσουμε και ποῦ θὰ εἶναι ἡ εὐτυχία ἐν τῇ δικαιοσύνη. Γιὰ τὸν κ. Νοβίκωφ, ὁ πόλεμος εἶναι ἀπώλεια χρόνου. Φαίνεται πῶς εἴμεθα στὸ δρόμο ἐνὸς κάποιο σκοποῦ και ὁ πόλεμος μᾶς κάνει νὰ γυρᾶμε πίσω ἢ μᾶς ἀναγκάζει νὰ περιπλανώμεθα σὲ μακρὰ και ἀτέλειωτα παραστρατήματα. Ἄλλ' ἡ φιναλιστικὴ αὐτὴ ἀντίληψη ἀποτελεῖ ἴσια ἴσια μέρος μιᾶς καταστάσεως δοξασίας, ποῦ ἡ σκέψη τὴν δείχνει ὡς ἀταγωνιστικὴ σὲ κάθε ὀρθολογιστικὴ ἐξέταση και ποῦ, ὅχι μόνον τὰ θετικὰ συστήματα, ἀλλὰ και ὁ Καντισμὸς αὐτὸς ἀφήκε περιφρονημένη ἐξω ἀπὸ τὸ φιλοσοφικὸ ἔδαφος. Ὅταν ὅμως λείψῃ ὁ σκοπός, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ προδιαγράψῃ τὴν δύναμη, ποῦ ἀναπτύσσεται μέσα στὴν ὑπαρξὴ, ἡ ἰδέα τῆς προόδου, ἀπογυμνώνεται ἀπὸ κάθε εὐσεβῆ και Μεσσιανικὴ σημασία, ξαναπαίρνει τὴν θετικὴ ἔννοια τῆς μεταβολῆς. Λοιπόν, ἡ διαφορὰ εἶναι τὸ οὐσιώδες μέσο τῆς μεταβολῆς, ἡ διαφορὰ, μὲ τὴς συνέπειες, ποῦ γεννᾶ, ἡ διαφωνία, ἡ διεκδίκηση και ὁ πόλεμος, ἡ διαφορὰ, ὡς μέσον ἐμφανίσεως στὴν ὑπαρξὴ καινούριων διακόσμων, ὡς μέσον νὰ ὑποκινηθῇ και νὰ μπηῖ σὲ ἐνέργεια ὁ ἐπίμονος αὐτὸς ἀγὼν τῆς διασπάσεως και τοῦ συνασπισμοῦ, ποῦ ἀποφασίζει, διὰ τὸ βλέμμα ἐνὸς ἀφιλοκεροῦς πνεύματος περὶ τῆς ζωῆς.

(Δ. Παύσας)

Ζουὶ Γκαλιεῖ.

Ἄκολουθεῖ.

Και ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησῃ ἐπέτυχε και στὸ διορισμὸ τοῦ Καθηγητοῦ. Διόρισε τὸν κυραῖο λόγιό κ. Μελάρο. Ἡ ἀντιπολίτευσῃ στὴν Ἑλλ. Βουλὴ καταξέριξε ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν διορισμὸν αὐτὸν γὰρ ἕνα Μελάρος εἶναι μαλλιάρης. Ἰσὶα, ἴσὶα γὰρ αὐτὸ ἡ ἐπιτυχία τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ εἶναι πῶς μεγάλη. Διόρισε ἕνα κατῃγρητὴ προδευτικὸ. Κι' ὁ κ. Βενιζέλος, ποῦ εἶναι ἐπίσης μαλλιάρης και σωτήρας τῆς Ἑλλάδος, σὴ σαπισμένη ἀντιπολίτευσῃ μίλησε παστρικά και κοστὰ. Τὰ γλωσσικὰ μαλλιάρηκα πᾶνε τίς.

Ὁ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ἡ ἐπὶ ἐπιτροπὴ τοῦ Φιλ. Συλλόγου διόρισε τὴν ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐφετεινοῦ δραματικοῦ διαγωνισμοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Γ. Ἀποστολῆ, Ὁδ. Ἀνδρεάδη και Α. Ζαμαρία. Διὰ ἀπὸ τὴς ἀκατά-

λήλους ανθρώπους. Ὁ κ. Γ. Ἀποστολίδης δύο φορές τώρα ἀπέτυχε καὶ μᾶς ἶδωσε νὰ καταλοῦμε καὶ ἀπὸ ἄλλες κριτικὲς ἀπίστερες πὺς δὲν εἶναι ἰκανὸς γιὰ τέτοιες δουλιές. Ὁ κ. Ὁδ. Ἀνδρεοῦδης ἔμπορεῖ νὰ εἶναι σοφὸς καὶ νὰ ἔγραψε πολλές φορές κριτικὲς γιὰ τὸ θέατρο τοῦ Δουμά καὶ γιὰ τὸ Ἑλλ. θέατρο, ἐν τούτοις ὅμως ὑπάρχουν καλῆτεροί του. Ὁ κ. Α. Ζαχαρίας εἶναι, καθὼς λένε, πολὺ καλὸς καθιγητὴς καὶ ἀξίος γιὰ νὰ διευλύνῃ ἴσως ἕνα Ζωγράφου, ἀλλὰ μποροῦμε νὰ βεβαιώσουμε ὅτι εἶναι ἀξίος καὶ νὰ κρίνῃ δράματα; Νομίζουμε πὺς τὰ μέλη τῆς ἑλληνοδίκου ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἰσοκαταμενῆ ἐστὴν τέχνῃ πρόσωπα. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ κατάλαβε ὁ Σύλλογος, γι' αὐτὸ θὰ παίρουν μέρος στὸ διαγωνισμὸ πάντα μόνον συγγραφεῖς ἢ πρόχειροὶ συγγραφεῖς. πὺ ἀπαβλέπουν μόνον στὰ πεντακάσια εἰσράγα τοῦ βραβείου.

Ο ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΣ

Ὁ λόγος τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς, πὺ ἀπάγγειλε ὁ κ. Δ. Οἰκονομίδης ἐστὴ Μ. τοῦ Γ. Σχολή, γιὰ τὸ Σεβαστοπούλειον ἀγῶνα, δημοσιεύθηκε σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος. Τὸν διαβάσαμε προσεκτικὰ καὶ ἀναγκασθήκαμε ἀκέμη μιὰ φορά νὰ λυπηθῶμε τὴν Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τὸν συντάκτη του κ. Οἰκονομίδη. Ἀκούσιος, μὲ τιτοτενία νοήματα καὶ γεμάτος μ' ἕνα σωρὸ ψευτιές, χωρὶς πέρας. Ἐπαναλαμβάνονται φερτικὰ τὰ γνωστὰ μορφολογίματα τοῦ Μιστριώτη καὶ οἱ παπαρδέλες του γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τοὺς μαλλιαρούς. Ἀπάντηση δὲ χρειάζεται. Οἱ ἀνοήσιες ἀναιρῶνται μόνον ἑαυτοὺς. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ κ. Οἰκονομίδης προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν κόσμον — καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀπλὸς κόσμος πὺ μπεθεῖ νὰ τὸν πιστεύσῃ — ὅτι οἱ δημοτικισταὶ θέλουν νὰ καταργήσουν τὴν κλασικὴ παιδείου καὶ τὴν ἀρχαία γλῶσσα, θὰ πούμε δύο - τρία λόγια γιὰ ν' ἀναίρεσομε μιὰ τέτοια σκόπιμη ψευτιά ἢ στραβὴ ἀντίληψη. Οἱ δημοτικισταὶ λατρεύουν τὴν ἀρχαία γλῶσσα καὶ ἐργάζονται γιὰ τὴ διάδοσιν τῆς κλασικῆς παιδείου ἐκεῖ πὺ πρέπει. Οἱ δημοτικισταὶ υφστῆρουν σπεύς οἴλους τους νὰ μβαίνον τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων τους ὅσο τὸ δυνατό καλῆτερα καὶ νὰ καταγίνονται μὲ ἀγάπη μὲ τὴ σοφία τους, τὴν τέχνη τους καὶ τὴν ὀπέραντὴν ἡμερησίᾳ τους, χωρὶς νὰ ξεγνοῦν τὸν ἑαυτὸν τους. Οἱ δημοτικισταὶ μβαλίνουν τὴν ἀρχαία γλῶσσα καὶ μελετῶν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας σοβαρῶς καὶ τοὺς καταλαβαίνουν αἰσθητικῶς καὶ ὄχι μόνον γλωσσικῶς καὶ γραμματικῶς, ὅπως π. γ. ὁ κ. Οἰκονομίδης, ὁ κ. Μυστακίδης, ὁ πατρώνας τους Γ. Μιστριώτης καὶ οἱ λοιποὶ ψευτολάτρεις τοῦ ἀρχαίου κάλλους.

Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βεβαιωθῶν ὅλοι καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέπουν νὰ γελιοῦνται ἀπὸ τὰ μορφολογία.

Ὁ λόγος τοῦ Σεβαστοπούλειου εἶπαμε πὺς εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀνούσια νοήματα. Δὲν εἶναι ὅμως μόνον αὐτὸ τὸ συστατικὸ του. Εἶναι κακογραμμένος καὶ ἐκείναι πὺ τὸν ἔγραψαν ἀποδείχτουν ἀκέμη μιὰ φορά πὺς δὲν ξέρουν νὰ ἐκφραστοῦν. Μήπως αὐτὸ τοὺς ἔμαθαν μόνον οἱ ἀρχαίοι συγγραφεῖς; Στὴ σελίδα 15 ἡ Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ γράφει:

« Καὶ ἀληθῶς μετὰ τὸν προηγούμενον σπουδαῖον περιουσιμὸν τῶν κλασικῶν σπουδῶν (ἐστὴν Εὐρώπῃ) προσεδοκᾶτο ἡ ταχρεία αὐτῆ τοῦ εἰδικροῦ αυτοκράτορος (τοῦ Γουλιέλμου)

μεταστροφή καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὰς εὐεργετικωτάτας ἀνάουσι τῆς ἑλλ. γλώσσας καὶ σοφίας πηγῆς, ἐξ ὧν ἀνέκαθεν ἤντλει καὶ ἐξακολουθεῖ ἀντλοῦσα ζωὴν καὶ δύναμιν ὑμπασα ἢ ἀνθρωπότητι, καίεον παγκόσμιος ἤδη ἀπονέμεται λατρεία τῷ ἀρχαίῳ ἑλλ. πνεύματι καὶ τῇ ἀθανάτῳ γλώσσῃ, ἐν ἣ τούτο ἐξετλήθη καὶ ἐξακολουθεῖ ἐκδηλούμενον». Δλδ. Ἐπειδὴ παγκόσμιος ἤδη ἀπονέμεται λατρεία κτλ. διὰ τούτο ἤντλει καὶ ἐξακολουθεῖ ἀντλοῦσα ἢ ἀνθρωπότητι ζωὴν καὶ δύναμιν. Δι' αὐτὸ καὶ μόνον καὶ ὄχι διότι τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι ἰκανὰ νὰ μᾶς ἰώσουν ζωὴν καὶ δύναμιν. Καὶ ἐπίσης λέγει ὁ λόγος εἰς τὴν ἴδια σελίδα καὶ εἰς τὴν ἴδια σχηματικὴν παράγραφο ὅτι: τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα ἐξετλήθη ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ ὄχι ὅπως νομίζουσι ὅλοι οἱ σοφοὶ διὰ τῆς γλώσσας.

Τέτοιες συγκρούσεις μὲ τὴ λογικὴ θὰ βρῆτε πολλές στὸ λόγο τῆς Κριτ. Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ θὰ βρῆτε καὶ μερικά ἀστειζ, πὺ μποροῦν νὰ κάνουν νὰ γελάσουν καὶ οἱ ἀπλοϊκώτεροι.

Ὁ εἰσαγγετὴς λέγει ὅτι ὁ Παναγιώτατος ἐπιθυμοῦσε ὁ ἀγῶνας νὰ γίνῃ πανηγυρικῶς καὶ νὰ πάρῃ ἀξία καὶ τιμὴ, καὶ ἐπιθυμοῦσε ἔτσι ὁ Πατριάρχης, φαντάζεται ὁ σοφὸς κληρικὸς — πὺς τὸ κατάλαβε! — γιατί ὡς φαίνεται θὰ εἶχε στὸ νῦν του τὸ τοῦ ὑψητέου Θηθαίου παιητοῦ «ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον γρή θέμεν τιλαυγῆς». Ἀν ὁ Πίνδαρος δὲν ἔγραψε τὸ στίχο αὐτό, ὁ Πατριάρχης δὲν θὰ μποροῦσε νὰ σκεφθῇ ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ ἀξία καὶ τιμὴ στὸ Σεβαστοπούλειον Εὐτυχῶς πὺ ὁ Πίνδαρος ἔγραψε τὸ στίχο του πὺ ἐξώτισε τὸν Πατριάρχην καὶ δόθηκε εὐκαιρία νὰ βγάλῃ λόγο ὁ κ. Οἰκονομίδης καὶ ἔτσι νὰ δοθῇ τιμὴ καὶ ἀξία στὸν ἀγῶνα. Θὰ εἶτανε παράλειψη ἂν δὲν ἀναφέραμε ὅτι ὁ κ. Οἰκονομίδης παραπέμπε τοὺς ἀκραιατάς, τὸν Πατριάρχην πὺ εἶχε κατὰ νῦν κτλ. καὶ τοὺς λοιπούς, μὲ μιὰ σημείωση στὸν ἕκτο Ὀλυμπ. 3—4. Ἐπρεπε στὸ λόγο του νὰ ὑπάρχη καὶ μιὰ παρασημῆ. Ἀλλοῦτῳκα δὲν γίνεται.

Ο ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.

Τὸ Ὄδειον Ἀθηνῶν ἐδημοσίευσε τὴν προκήρυξιν τοῦ β' δραματικῶ διαγωνισμοῦ. Ἀπ' αὐτὴ μαθαίνουμε πὺς τὰ δράματα πὺ θὰ σταλοῦν πρέπει νὰ ἔχουν ἑλλήν. ὑπόθεσιν, ἀρχαία ἢ νέα. Οἱ κυριώτεροι ὄροι εἶναι οἱ ἐξῆς: Ἔργα στὸ διαγωνισμὸ γίνονται δεκτὰ, ἐκεῖνα πὺ θὰ παιχθοῦν στὰ θέατρα τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1911 ἕως τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1912. Κανένα τυπωμένο ἔργο δὲν γίνεται δεκτό. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν μέρος στὸ διαγωνισμὸ, πρέπει νὰ ὑποβάλουν τὰ χειρόγρατά τους εἰς τὴν ἀγωνοδίκον ἐπιτροπὴν ἕνα μῆρες πρὶν ἀπὸ τὴν παρὰστασιν τοῦ ἔργου. Ἡ ἐπιτροπὴ θὰποτελεῖται ἀπὸ τρία μέλη, τὰ ὅποια θὰ ἐκλέξῃ τὸ δικαιοτικὸ συμβούλιον τοῦ Μουσικῶ καὶ Δραματικῶ Συλλόγου. Ἡ ἐκλογή τῆς ἐπιτροπῆς θὰ ἀναγνωσθῇ ἀπὸ τὸν εἰσαγγετὴν στὸ Ὄδειον κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1912. Τὸ ἔργο πὺ θὰ βραβευθῇ θὰ πάρῃ 2,000 δραχμῆς καὶ ἄλλες πεντακάσιες γιὰ νὰ τυπωθῇ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ.

Κουρσοῦμ Χάν ἀρ. 3